N°. 282. ZATURDAG 26 NOVEMBER. A°. 1859.

# ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaren en Postkantoren abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . *f* 1.—
Iedere regel meer . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . - 0.20
Andere Advertentien per regel . . . . . . . . . . . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Censt voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

## BERIGT.

Dagelijks, uitgenomen des Zondags, *des avonds ten negen ure* aan het Bureau der Courant à 10 Cents verkrijgbaar eene *AVOND-EDITIE.*

## Bij deze Courant behoort een BIJBLAD.

### VERORDENING.

De BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *ROTTERDAM* doen te weten, dat door den Raad dier gemeente, in zijne vergadering van den 24sten November 1859 is genomen het volgende besluit:

*De Raad der gemeente Rotterdam,*

Gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders, in dato 9 dezer maand, houdende dat door den Heer J. G. MIDDENDORF niet is voldaan aan den last, hem door voormeld Collegie, krachtens art. 3 der verordening op het sloopen en herstellen van bouwvallige gebouwen of getimmerten te Rotterdam (Gemeenteblad n.° 6 van 1859) gegeven tot gedeeltelijke afbreking en herstelling van zijn pand, aan de Hoogstraat, op den hoek der Nauwe Kerkstraat, wijk 7, n.° 66, en de termijn, die krachtens het aangehaalde artikel daartoe is gesteld, reeds sedert geruimen tijd is verloopen, zonder dat met de werkzaamheden is aangevangen en dat alzoo in overweging wordt gegeven om te besluiten dat het bedoelde gebouw zal worden gesloopt.

Gelet op art. 9 der voormelde verordening;

BESLUIT:

dat het pand aan de Hoogstraat op den hoek der Nauwe Kerkstraat, wijk 7, n.° 66, zal worden gesloopt.

En zal dit besluit onmiddellijk worden afgekondigd.

Aldus gedaan in de openbare vergadering van den 24 November 1859.

*de Secretaris,* STORM VAN 'S GRAVESANDE. *de Burgemeester,* J. F. HOFFMAN.

En is hiervan afkondiging geschied, waar het behoort, den 25 November 1859.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

*De Secretaris,* STORM VAN 's GRAVESANDE. *De Burgemeester,* J. F. HOFFMAN.

## BUITENLAND.

LONDEN den 24 November.

Prins Alfred van Engeland kwam den 10 dezer, aan boord van de Euryalus, in den Pireus aan en zou eenige dagen te Athene blijven, waar het Hof feesten ter zijner eere voorbereidde. De quarantaine van vijf dagen voor passagiers en van eene week voor goederen, onlangs voor alle arrivementen uit Syrië verordend, was weder afgeschaft en alle uit Turkije komende schepen werden vrij toegelaten.

— In de laatstleden zaturdag geëindigde week is het cijfer der sterfgevallen in deze hoofdstad van 1051, dat het in de voorlaatste week bedroeg, tot 1233 geklommen en stond dus met het gemiddelde in dezelfde week der tien vorige jaren, hetwelk 1225 was, nagenoeg gelijk. Ziekten der ademhalingsorganen maakten betrekkelijk de meeste slagtoffers, terwijl ook vele bejaarde personen stierven.

Gedurende de vorige week werden hier 958 jongens en 902 meisjes, dus in het geheel 1860 kinderen, zijnde 336 boven het gemiddelde in dezelfde week der tien vorige jaren, geboren.

— Eergisteren is in de fabriek der heeren Robinson en Cottam alhier het door den heer Bacon gemodelleerd, meer dan acht Engelsche voeten hooge standbeeld van Felix Mendelssohn Bartholdy gegoten. Het plan tot oprigting van dit standbeeld is van de Sacred Harmonic Society uitgegaan, wier bestuur de lijst der inteekenaars met eene bijdrage van 50 guinea's heeft geopend, terwijl de Koningin voor gelijke som heeft ingeteekend. Het standbeeld, dat, naar het oordeel van deskundigen, zeer gelukkig is uitgevallen, zal, denkelijk in het noordelijk gedeelte van St. James park, op een voetstuk van graniet worden geplaatst.

— Eene Engelsche geïllustreerde vertaling van den wereldberoemden Uilenspiegel heeft bij het publiek zoo grooten bijval gevonden, dat de eerste oplage binnen weinige weken uitverkocht en eene tweede noodzakelijk geworden is.

— Aanstaanden zaturdag houden de hoogschatters en vrienden van wijlen den ingenieur Brunel eene bijeenkomst in Westminster, om over de doeltreffendste maatregelen tot oprigting van een gedenkteeken voor hem te beraadslagen.

— Bij de hervatting hunner pogingen, die zij nu echter ten gevolge van den staat des weders op nieuw hebben moeten staken, vonden de duikers eergisteren ongeveer 1200 sovereigns in het wrak van de Royal Charter, maar hebben geen goud in baren noch verdere lijken van schipbreukelingen ontdekt.

— Een Schotsch dagblad, de partij der Whigs toegedaan, berispt den Times, de Univers en eenige andere bladen zeer ernstig, dat zij, door hunne wederzijdsche zoogenaamde waarschuwingen, juist dien wederzijdschen volkshaat zouden kunnen wekken en tot dien aanval van Frankrijk op Engeland aanleiding geven, die nu nog alleen in de verbeelding der redacteurs van die bladen bestaan. Diegenen, zegt dat blad, welke tot een strijd aanhitsen, hebben altijd dit in het voordeel dat, barst die strijd niet uit, zij daarop als op de vrucht hunner tijdige waarschuwingen roemen kunnen, terwijl zij, in het tegenovergesteld geval, zich op hunnen profetischen geest kunnen verheffen.

— De Herald heeft uit Napels ontvangen brief zegt: „De Prins van Capua, oom des Konings van Napels, die sedert verlof ontving om in dat Rijk terug te keeren, is dezelfde die met miss Penelope Smith, eene Iersche dame uit het graafschap Waterford, gehuwd is. Men zegt dat hij zich te Rome zal nederzetten en van daar naar Napels gaan, om zijnen Koninklijken neef, die hem in het bezit zijner vaste goederen hersteld heeft, zijne hulde te bewijzen. De Prins moet zijnen vroegeren eisch, dat aan zijne gemalin haren rang onder de leden der Koninklijke Familie verleend zou worden, hebben opgegeven."

— De Britsche consul te Honolulu (Sandwich-Eilanden) zamelt bijdragen in tot oprigting van een monument ter gedachtenis van den beroemden zeevaarder, kapitein Cook, aan de Baai van Kealaka, ter plaatse waar hij werd omgebragt.

PARIJS den 24 November.
(*Particuliere Correspondentie.*)

Al wederom wordt dus dat vraagstuk der algemeene ontwapening, die groote hersenschim, door Engeland voorgezet, even als reeds vóór den oorlog in Italië. Aan de beurs liep heden het gerucht dat lord Cowley in zijne portefeuille het ontwerp tot eene algemeene ontwapening medebragt en dat het in zijne eerste zitting aan het Congres zou worden overgelegd. De algemeene ontwapening! die woorden hebben slechts ééne beteekenis, d. i.: vermindering van het Fransche leger. Onze troepen bedragen in den tijd van vrede 400,000 man; dit cijfer jaagt onze naburen schrik aan. Van daar dat men van tijd tot tijd dat ontwerp weder op den voorgrond ziet stellen. Wees echter verzekerd dat er niets wezenlijks van komen zal.

Lord Cowley is heden van Londen teruggekeerd; men is algemeen van gevoelen dat zijn spoedig terugkeeren eene verbetering in de betrekkingen tusschen Frankrijk en Engeland aanduidt en men vermoedt dat van deze zijde de moeijelijkheden op weg zijn van vereffend te worden. Intusschen doet zich reeds weder eene andere questie voor. Oostenrijk namelijk zou protesteren tegen het Regentschap van den heer Buoncompagni; Graaf Rechberg heeft eene circulaire gezonden aan de diplomatieke agenten van Oostenrijk, waarin, uitgaande van de beginselen door Graaf Walewski blootgelegd, de redenering tot geheel andere resultaten leidt. Het is als 't ware een Oostenrijksch programma tegenover het Fransche.

La Vengeance, een transportschip der Regering, vertrekt morgen van Lorient met 400 man infanterie der marine. Het is het eerste vaartuig dat naar China onder zeil gaat en daaruit schijnt te blijken dat de expeditie niet is uitgesteld.

Nieuws is er overigens heden nagenoeg niets. De beurs, die niet sterk is in het redeneren, maar enkel aan zekere impressiën gehoorzaamt, is heden gerezen op het ongerijmde gerucht van eene algemeene ontwapening.

Zoo men zich heden niet met de politiek bezig houdt, des te meer met het aanstaande bal van de opera en met de Tombola ten voordeele van de kunstenaars. De geschenken aan de Tombola hebben eene waarde van 80000 francs. De Koning der Belgen heeft eene schilderij van Ary Scheffer, den doop voorstellende, aangeboden; Prins Jérome een Sapho van Radier, de heer von Rothschild een landschap van Desjobert, waardoor hij zich niet geruïneerd heeft; Strauss, de orchest-directeur van de bals der opera, heeft eene echte schilderij van Holbein geschonken, enz.

De heer Sabatier, consul-generaal van Frankrijk in Egypte, is tot dezelfde waardigheid te Beyruth benoemd.

De huiszoeking, waarvan ik u geschreven heb, is niet geschied naar aanleiding van vermoedens betrekkelijk eene Orleanistische zamenzwering, maar wegens lasterlijke geruchten die in omloop zijn gebragt omtrent den zoon van den heer Magne, minister van financiën, die algemeen ontvanger is te Orleans.

La Patrie behelst daaromtrent de navolgende nota, welke ik u zonder nadere opmerkingen mededeel:

„L'Indépendance Belge spreekt heden morgen van asterlijke geruchten omtrent den zoon van een hoogen Staatsambtenaar en van eene enquête, die ten aanzien van de verspreiders is ingesteld.

„Onze persoonlijke informatiën vergunnen ons hierbij te voegen dat de gelijktijdig de hand heeft gelegd op den voornaamsten verspreider dezer geruchten, welke *van het begin tot het einde* slechts een hatelijk verzinsel zijn, die te onbeschaamder omdat de personen, waarop zij betrekking hebben, op eenige uren afstands van Parijs eene hooge officiële positie bekleeden, welke voor hen talrijke maatschappelijke pligten met zich voert, en omdat eene groote stad dagelijks getuige is van hun huiselijk leven.

„De papieren, ten huize van bedoelden persoon in beslag genomen, hebben geconstateerd dat hij het werktuig was eener schandelijke intrigue, die er voor betaald wordt om mannen, die eene gewigtige staatsbetrekking vervullen, te lasteren, bovenal dezulken die zich, bij de vervulling van de pligten hunner positie, blootstellen aan den wrok en de wraakoefening van bijzondere belangen."

Den 3 januarij 1860 zal de inwijding plaats hebben van het monument voor den beroemden architekt Visconti. De noodige maatregelen zijn genomen om deze voor alle kunstenaars zoo belangwekkende plegtigheid te doen plaats hebben op den verjaardag der begrafenis van Visconti, den 3 januarij 1854. Zes jaren zijn er dus besteed geworden aan de oprigting van dit monument, dat, zoo als men weet, door vrijwillige inschrijvingen van vrienden, kunstbroeders en leerlingen des beroemden kunstenaars is tot stand gekomen. Het liggende beeld, dat op de jongste tentoonstelling werd gezien, zal het voornaamste gedeelte van het monument uitmaken.

— Naar aanleiding van een brochure van den heer Ch. Gay, getiteld *l'Europe devant la Chine*, komt l'Univers nog weder eens terug op een geliefkoosd thema: de Fransche invloed in het verre Oosten, liefst door middel van missionarissen aan wie het getrokken kanon den weg moet banen en wier prediking het moet ondersteunen. Het spreekt van zelf dat daarbij Rusland en zijne vreedzame veroveringen in Azië, maar vooral ook Engeland ter sprake worden gebragt. — het laatste op de gewone welwillende wijze van l'Univers. Men oordeele slechts naar het slot van het artikel: „De Britsche koopman in de City kan reeds den dag vooruitzien, waarop 100,000 Russen tegen Peking zullen oprukken. Wat zal Engeland doen tegenover die Russische massa's? Waar zijn zijne soldaten? Waartoe dienen het zijne schepen? Sedert drie jaren wordt de geheele Britsche strijdkracht in bedwang gehouden door een oproer van Cipayers en Nena Sahib en de Begum zijn nog steeds onoverwonnen. Is zulk eene Natie in staat Indië te behouden, China te beheerschen en tot Rusland te zeggen: Tot hiertoe en niet verder!

„Men bedriege zich dus niet ten aanzien van het beroep dat Engeland thans doet op de zeevarende Natiën: het is een alarmkreet, een kreet van onmagt. De Britsche invloed kraakt en wankelt in het Oosten. De dubbelhoofdige arend bedreigt den luipaard en de luipaard beeft."

— La Patrie meldt het navolgende uit Algesiras: „Men schrijft ons dat het Fransche eskader, aldaar onder de bevelen van den vice-admiraal Desfossés op de reede geankerd, zijne gewone gemeenschap met de stad heeft moeten afbreken, wegens de aldaar heerschende cholera. Ten gevolge van dien voorzorgsmaatregel laat de gezondheidstoestand der bemanningen niets te wenschen over. Van den eersten dag af aan heeft er de beste verstandhouding geheerscht tusschen het Engelsche en het Fransche eskader. Een gedeelte van het Engelsche eskader moest eerstdaags Gibraltar verlaten en men dacht tevens dat de Fransche schepen naar Toulon zouden terugkeeren.

„Op verzoek van den katholieken bisschop van Gibraltar is er eene inschrijving geopend onder de officieren en manschappen onzer schepen, ten behoeve van de Joden uit Marokko, die, ten getale van meer dan 3000, zonder onderkomen of levensmiddelen op het schiereiland van Gibraltar zijn gekampeerd. De inschrijving heeft in weinige dagen een vrij aanzienlijk bedrag opgeleverd."

— Uit particuliere correspondentien uit Bologna blijkt dat de demonstratie welke men aldaar heeft willen houden volstrekt geen gevolgen heeft gehad en dat de openbare rust er niet is verstoord geworden, dank zij de krachtige houding der autoriteiten en der nationale garde.

De tijding, door de dagbladen medegedeeld, dat Garibaldi door Victor Emmanuel tot zijn adjudant was benoemd, is onjuist; hij is tot den rang van luitenant-generaal bevorderd. Volgens l' Espero zal de heer Buoncompagni zich over Parma, Modena en Bologna naar Florence begeven. Hij zal den titel voeren van Proregent en te Florence zal onder zijne leiding eene enkele administratie worden gevormd voor geheel Midden-Italië. Farini en Ricasoli zullen den titel voeren van gouverneurs-generaal met volledige volmagt, de eerste over de provincie aan gene, de tweede over die aan deze zijde der Appenijnen.

KEULEN den 24 November.

In de gisteren te Wurzburg aangevangen Minister-Conferentie zijn de volgende Bondsstaten vertegenwoordigd: de Koningrijken Beijeren, Saksen en Wurtemberg, het Keurvorstendom Hessen, de Groothertogdommen Hessen Darmstadt en Mecklenburg Schwerin en de Hertogdommen Nassau, Saksen Meiningen en Saksen Altenburg. Naardien de uitnoodiging aan de gezamenlijke Bondsregeringen, met uitzondering van Pruissen, Oostenrijk, Nederland voor Luxemburg, en Denemarken is afgezonden, laat de uitkomst veel te wenschen over, naardien van de kleine Staten alleen die vertegenwoordigd zijn, van welke men uit de vroegere stemming bereids weet dat zij de Oostenrijksche zienswijze ten opzigte van Keur Hessen geheel of althans grootendeels toegedaan zijn.

— In de troonrede waarmede de Groothertog van Baden eergisteren de Zitting der Stenden opende zeide hij onder anderen: „Gelijk ik altijd bereid ben het mijne tot bevordering van grootere eenheid in onze Duitsche Bondsbetrekkingen bij te dragen, zoo heb ik, om de zekerheid der bescherming van het regt in Duitschland te verhoogen, bij de Bondsvergadering de reeds vroeger verlangde herstelling van een Bondsgerigt der Stenden voorgeslagen."

— Uit Petersburg wordt den 16 dezer geschreven hoe, tot verdere uitvoering der bepalingen van het Parijzer vredesverdrag, de Keizer, op voordragt des Grootadmiraals, Grootvorst Konstantijn, de opheffing der zuidelijke etablissementen voor den scheepsbouw der marine bevolen heeft. Het meermalen aan de Russische Regering gedaan verwijt dat zij, in strijd met de verdragen, de Russische heerschappij in de Zwarte Zee op nieuw zou trachten te herwinnen, wordt hierdoor krachteloos gemaakt. Voor het aanleggen van eene geschikte handelshaven, met losplaatsen en ruime kantoren voor de tolbeambten, zijn de plannen reeds onderzocht. Deze werken zullen eene uitgaaf van 20 millioen zilveren roebels vorderen.

De terugreis des Keizers van Warschau naar Petersburg is de snelste geweest welke tot hiertoe tusschen die beide hoofdsteden gemaakt werd, naardien zij, met gebruikmaking van den spoorweg van Dunaburg, binnen den tijd van 37 uren werd afgelegd. Z. M. verliet Warschau den 27 october, des morgens ten tien ure, en kwam reeds den 29 october, even na middernacht, te Tsarskojeselo aan.

## Per Telegraaf.

### BATAVIA den 8 October.

(*Per Overland-Mail.*)

**Koffij** *f* 34 te Padang.
**Suiker** n.° 16 *f* 16¾.
**Rijst.** Blanke *f* 135.
**Vrachten.** Naar Nederland *f* 57½, naar het Kanaal £ 2.5.
**Wisselkoers.** Naar Nederland *f* 103¼. Op Londen *f* 11⅛.

**AANGEKOMEN SCHEPEN:**

*Nederland en Oranje*, P. C. Rosier, Port Adelaide
*Herman de Ruyter*, P. J. Feynt, Amsterdam
*Geertruida Maria*, J. Mulder Drent, King George's Sound
*den Elshout*, E. F. Bonjer, Japan
*Ridderkerk*, H. Teerlink, Melbourne
*Johannes Anthonius*, Metz qq., Macao
*Japan*, J. Muller, Rotterdam
*Billiton*, H. ten Zeldam Ganswijk, Sydney

**Anjer gepasseerd:**

*Hendrina*, C. M. Pompe, Newcastle n. Hong Kong
*Henriette Louise*, J. N. Dekker, Amsterdam naar Singapore
*Maria Elizabeth*, K. J. Jonker, Rotterdam naar Hongkong

[*Deze depêche uit Batavia is reeds dezen middag ten half één ure door ons afzonderlijk uitgegeven.*]

LONDEN den 25 November.

De stoomschepen Scotian en Drago hebben tijdingen uit New-York aangebragt van 12 dezer; de laatste bodem heeft 812.000 dollars in specie aan boord.

Volgens de aangebragte berigten zijn de medestanders van Brown ter dood veroordeeld.

Uit Callao wordt den 16den gemeld, dat Copiapo grootendeels door eene aardbeving is vernield.

De Gezant van Chili is in Peru vermoord.

De liberalen in Mexiko zijn geslagen.

Eene depêche uit Engeland, welke in verzoenenden geest is gesteld, stelt alle gevaar voor eene botsing ter zake van het eiland St. Juan ter zijde.

Te New-York wissel op Londen 110 à 110½. Illinois 63½; dito bonds 84½. Katoen tot volle prijzen gezocht. Boonen en Meel vaster.

Te New-Orleans Katoen vaster; middling 10¼ à 11¼ c. Verkoopen der week 65,000 b. Voorraad 286 000 b.

Het stoomschip Baltimore was uit Engeland te New-York aangekomen.

(*Tweede depêche.*)

Het gerucht wil, dat de Koning van Pruissen tot herstel zijner gezondheid te Osborne op het eiland Wight wordt verwacht.

De heeren Meysenburg en Jocteau, tweede gevolmagtigden van Oostenrijk en Sardinië op de Conferentie te Zurich, zijn tot grootofficieren der orde van het Legioen van Eer benoemd.

De markies de Bourqueney, de eerste gevolmagtigde van Frankrijk op de Zuricher Conferentie, is tot grootkruis der St. Stephanus-orde benoemd, en de heer de Banneville, de tweede gevolmagtigde, tot grootkruis der IJzeren Kroon.

PARIJS den 25 November.

De Moniteur kondigt heden officieel aan, dat de markies de Moustier bij Keizerlijk besluit van den 17 dezer is benoemd tot Gezant van Frankrijk bij den Keizer van Oostenrijk.

Verder behelst de Moniteur niets belangrijks.

*Tweede depêche.*

De afzending der circulaire, houdende uitnoodiging tot bijwoning van een Congres, is nog uitgesteld, in de hoop dat de door Oostenrijk geopperde moeijelijkheden in overeenstemming met Engeland vereffend zullen worden.

Slotkoers der 3 pcts. Fransche fondsen 70.20.

WEENEN den 24 November.

De Graaf van Parijs is deze stad gepasseerd, zich begevende naar Triest, om zich daar naar Egypte in te schepen.

De baron von Langenau is gisteren naar 's Gravenhage vertrokken om zich aldaar op zijn gezantschapspost te begeven.

De officiële uitnoodiging voor het Congres was tot heden nog niet door de Regering verzonden.

NIZZA den 24 November.

De Keizerin-Weduwe van Rusland is sedert den 9 dezer aangetast door eene zinkingkoorts, welke haar heeft genoodzaakt het bed te houden. In de laatste dagen is de koorts merkelijk verminderd en schijnt er beterschap in den toestand der Vorstin te zijn ontstaan.

LISSABON den 23 November.

De ontbinding der Cortès is eene levensvraag geworden voor het Ministerie, zoo het zich staande wil houden. De Koning heeft heden het besluit geteekend waarbij die ontbinding wordt bevolen.

De nieuwe Kamers zijn bijeengeroepen tegen den 27 januarij.

LONDEN den 25 November.

KOFFIJ stil; Native 56/ à 58/. — THEE. Ord. Congo 14½ à 14¾ d. — SUIKER vast. — RIJST prijshoudend. — PEPER en PIMENT stil. — METALEN. IJzer 53/9. — TALK 57/9 à 58/6. — OLIE zonder verandering. — GRANEN als voren. — BOTER. Friesche 112/.

LIVERPOOL den 25 November.
KATOEN. 6000 b. afgedaan tot 1/16 d. lagere prijzen.

BERLIJN den 25 November.
ROGGE per Nov. 46½ th., per Voorjaar 46⅛ th.

ANTWERPEN den 25 November.
KOFFIJ en SUIKER prijshoudend. — GRANEN. Tarwe f 12¾. Rogge f 8.

PARIJS den 25 November.
Fransche 3 pc. 70.25; dito 4½ pc. 95.90. Crediet Mob. 783. Spanje 1¾ pc. 33¼.

LONDEN den 25 November.
De 3 pc. Geconsolid. 96⅜ a ½. Rusland 4½ pc. 99. Spanje 1¾ pc. 33¼ a ½; dito buitenl. 3 pc. 44½ a 45. Portugal 3 pc. 45½. Mexico 3 pc. 22¼ a ½. Venezuela 4½ pc. 28 a ½; dito Uitg. 14¼ a ¾. Illinois Shares 60 a 61; dito Bonds 7 pc. 76 a 78.

WEENEN den 25 November.
Nationale Metalliek 5 pc. 78.20. Metalliek 5 pc. 72.20. Wissel Londen f 123.75.

ANTWERPEN den 25 November.
Spanje 1¾ pc. 32⅝; dito Binnenl. 3 pc. 43. Metall. 5 pc. 57¾; dito Nation. 5 pc. 61½.

# BINNENLAND.

's GRAVENHAGE den 25 November.

Gisteren werd voor den Hoogen Raad, burgerlijke kamer, behandeld de zaak van het bestuur der domeinen, eischer tegen G. Reinders, verweerder. Voor het domeinbestuur trad op procureur mr. Clant; advokaten mr. Alsche en mr. Faber van Riemsdijk, en voor den verweerder procureur mr. François, advocaat mr. van der Linden. Er werden door den eischer twee middelen aangevoerd: 1°, schending of verkeerde toepassing van art. 538, *Code Napoleon*, door de actie van het domeinbestuur tot opvordering van gronden volgens dat artikel af te wijzen, ten gevolge van onderscheidingen en beperkingen, waartoe dit artikel geene aanleiding geeft, terwijl integendeel de actie was gestaafd door hetgeen *in facto* was aangenomen; 2°, schending van art. 1 en 43 van het Keizerlijk decreet van 1811, vermits de actie had moeten zijn toegewezen, omdat de betwiste gronden, als liggende voor ingedijkte polders, vielen in termen van die bepalingen van het decreet. De pleidooijen in deze zaak zijn dien dag niet afgeloopen.

— Het Provinciaal Geregtshof in Zuidholland heeft heden L. Kingsbergen en L. Goossens schuldig verklaard aan diefstal door meer dan een persoon in een bewoond huis, zulks na reeds te voren beiden tot corr. gevangenisstraf van meer dan een jaar te zijn veroordeeld geweest, en hen te dier zake veroordeeld ieder tot eene tuchthuisstraf van vijf jaren. Bij datzelfde arrest is J. A. Polak, koopman te Rotterdam, schuldig verklaard aan medepligtigheid aan den diefstal door het des bewust helen van het gestolene, en veroordeeld tot eene corr. gevangenisstraf van drie jaren. De in die zaak insgelijks van medepligtigheid beschuldigde B. S. Spier is bij gebrek aan bewijs door het Hof vrijgesproken. Voor dezen laatsten was als verdediger opgetreden de heer mr. D. van Raalte.

— Het Provinciaal Geregtshof in Zuidholland heeft heden behandeld de zaak van N. E. Olivier, vroeger deurwaarder bij de Arrondissements-Regtbank te Dordrecht, beschuldigd van valschheid in openbare geschriften, door het namaken van handteekeningen en des bewust gebruik maken van die valsche stukken. Het Openbaar Ministerie, waargenomen door den heer advocaat-generaal mr. François, heeft gerequireerd schuldigverklaring en confinement voor den tijd van 5—15 jaren, 3 geldboeten ieder van f 50 en veroordeeling in de kosten. Na de verdediging van den heer mr. van Osenbruggen is de uitspraak bepaald op zaturdag 3 december aanstaande.

— De voorstelling in den Koninklijken Franschen schouwburg alhier zal zaturdag den 26 dezer bestaan uit Les Huguenots, grand-opéra.

# STATEN-GENERAAL.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft heden voortgezet de beraadslaging over het wetsontwerp tot vaststelling van het gebruik van het koloniaal batig slot van 1857.

§ 10 van het Voorloopig Verslag, handelende over de regeling der Indische pensioenen bij de wet, gaf den heer Hoynck van Papendrecht aanleiding het punt te bespreken van de toelagen, die aan sommige regterlijke ambtenaren in Indië, boven hun vast tractement, worden toegekend. De heeren Dullert, Wintgens, Wichers en van Hoëvell deelden in dit zelfde gevoelen, en de twee laatstbedoelde leden verlangden zelfs de vaststelling der regterlijke bezoldigingen bij de wet. De Minister van Kolonien antwoordde, dat de toelagen waren geregeld bij besluit en dat zij geen inbreuk hadden gemaakt op de zelfstandigheid der regterlijke magt in Indië, die even onafhankelijk was als hier te Lande; doch dat hij de twee toelagen, die nu nog personeel verstrekt werden, gaarne zou willen brengen onder den vasten vorm, waarin de andere toelagen worden verleend.

Bij § 11 trad de Minister van Kolonien, in antwoord op eene rede van den heer Hugenholtz, in eene ontwikkeling omtrent de maatregelen die, in overleg met den Minister van Marine, waren opgenomen tot versterking onzer marine in Indië.

§ 12, betrekking hebbende tot de zaken van Boni, gaf den heer van Hoëvell aanleiding tot het doen van eenige vragen betrekkelijk de voorgenomen tweede expeditie, die door den Minister werden beantwoord; doch waarbij Z. Excell. tevens mededeelde dat hij het gevraagde rapport over de eerste expeditie had ontvangen en dat hem daaruit voldingend was gebleken, dat, met uitzondering van één punt (levend vee), wat de uitrusting der troepen betreft, alle noodige voorzorgen genomen waren en hij, die met die uitrusting belast was, zich niets had te verwijten. Toen de heer van Hoëvell daarop aandrong, nader ondersteund door den heer van Diggelen, om publiekmaking van de ontvangen rapporten, antwoordde de Minister, dat hij dat verzoek in beraad zou houden, aangezien het hem nog aan tijd had ontbroken, om die omvangrijke stukken met nauwgezetheid te lezen, zoodat hij nog niet kon beoordeelen, of zij voor publiekmaking, en zoo ja, welk gedeelte daarvan, geschikt waren.

Over § 13, handelende over de gebeurtenissen van Banjermassing, voerden het woord de heeren Sloet tot Oldhuis en van Hoëvell. De eerste verlangde dat de Nederlandsche Staat zich voor goed vestigde op Banjermassing; de tweede gaf redenen op, waarom hij zich nog steeds omtrent den toestand van Banjermassing ongerust maakte. De Minister met omzigtigheid betrekkelijk dit onderwerp antwoordende, verklaarde o. a. dat, te bekwamer tijd, de eindbeslissing aan de Kamer zou worden medegedeeld.

De §§ 14 en 15 van het Voorloopig Verslag lokten geene discussie uit, waarop de algemeene beraadslaging werd geopend over dat onderdeel van het verslag hetwelk handelt over het *cultuurstelsel*.

De heer *van Twist* betoogde, dat afschaffing van de heerendiensten en invoering van den vrijen arbeid door het Regerings-reglement was voorgeschreven, en trad in eene ontwikkeling om aan te toonen dat die afschaffing mogelijk was, en vooral dat de invoering van vrijen arbeid door maatregelen van Regeringswege moest worden bevorderd.

De heer *van Nispen* maakte eenige opmerkingen betrekkelijk de opbrengst van het cultuurstelsel en trad in eene vergelijking van verschillende staten, daarvan door het Gouvernement over de laatste jaren medegedeeld.

De heer *van Hall* heeft de stellingen van den heer van Twist bestreden en op den voorgrond gesteld, dat het hier de vraag gold: of bij invoering van vrijen arbeid voor ons het koloniaal batig slot zou blijven bestaan, en dat hij op die vraag, ten verleden jaar reeds door hem gedaan, ook nu nog het antwoord wachtende was.

De *Minister van Kolonien*, mede bestrijdende de nalatigheid van vrijen arbeid op Java, zoolang Nederland het batig slot niet kon ontberen, beantwoordde ook de overige te dier zake besproken punten, waarna de heer *van Hoëvell* op nieuw de mogelijkheid van den vrijen arbeid betoogde. De heeren *van Hall* en *van Twist* repliceerden, zoo mede de Minister, waarna de debatten gesloten werden verklaard, en de Vergadering, zeer laat, de beraadslaging verdaagde tot morgen ochtend ten 11 ure.

[*Zie verder het uitvoerig verslag dezer zitting in ons Bijblad van heden.*]

# Staatsbegrooting voor 1860.

## MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

HOOFDSTUK IX B (*Departement van Finantiën*).

De Regering verliest de regeling van het beheer der vicarie-goederen niet uit het oog, en zal daartoe eene voordragt doen, zoodra de daarvoor vereischte overwegingen tot rijpheid zullen zijn gekomen.

Het voornemen om de bezittingen der Ommelander kas dienstbaar te maken tot ondersteuning van Rijkswege van belangrijke waterwegen en waterwerken, in de provincie Groningen aan te leggen, is bij de Regering niet veranderd. De voordragt daartoe zal worden gedaan zoodra het onderzoek omtrent nog enkele punten betreffende deze zaak zal afgeloopen zijn.

Met betrekking tot de plaats gegrepen vervanging van het collegie van commissarissen van het grootboek door een directeur heeft de Minister van Finantien aan de Kamer overgelegd afschrift van het Koninklijk besluit van 2 december 1858, en van de ministeriële dispositie van 13 december 1858, regelende de functien van genoemden directeur. De Regering vertrouwt dat de leden der Kamer, die naar de genomen maatregelen hebben gevraagd, in die beide stukken de blijken zullen aantreffen, dat de administratie der grootboeken met geene mindere naauwgezetheid wordt behartigd, dan toen de voor die administratie verantwoordelijke Minister door het collegie van commissarissen werd bijgestaan. Het mag er zelfs voor worden gehouden dat het dagelijksch toezigt eer gewonnen dan verloren zal hebben bij de bestendige aanwezigheid van den besturenden hoofdambtenaar, die het slechts maandelijks vergaderend collegie van commissarissen heeft vervangen.

De Regering kan, ook na overweging van den nieuwen aandrang, in het Voorloopig Verslag voorkomende, niet terugkomen van het ten vorigen jare zoo in de gewisselde stukken als in de openbare beraadslaging van 10 december geuit gevoelen, dat de voorzigtigheid ontraadt, de grens uit te breiden bij de wet van 26 april 1852 (Staatsblad n.° 90) aan de uitgifte van muntbiljetten gesteld. Intusschen zullen de muntbiljetten van f 100 en f 50 langzamerhand ingewisseld worden door biljetten van f 10.

Aan het publiek zelf is het nadeel te wijten, hetwelk voor den geldsomloop in dit Rijk uit den aanvoer van vreemde pasmunt ontstaat. Aan de voorstellen der Staatscommissie, bij Zr. Ms. besluit van 5 september 1855 (Staatsblad n.° 118) benoemd, heeft de Regering herhaaldelijk hare aandacht gewijd. Hare overwegingen dienaangaande zijn echter nog tot geene rijpheid gekomen. De onlangs in België gewisselde beschouwingen worden thans door haar aan die voorstellen getoetst, en zij zal niet in gebreke blijven maatregelen te nemen of voor te dragen, bijaldien het vernieuwde onderzoek eenig gegrond uitzigt mogt geven dat er harerzijds hierin veel kan worden gedaan.

De muntloonen, zoo voor aanmuntingen ten dienste van het Rijk als ten dienste van bijzondere personen in rekening te brengen, ondergingen laatstelijk bij twee Koninklijke besluiten van 19 november 1857, eene vermindering, volgens welke bijzondere personen voor de aanmunting van standpenningen, in de plaats van f 1.20 per ponds werk, waarvan des verlangd 3/20 in guldens en 1/20 in halve guldens moest worden geleverd, f 1 voor rijksdaalders, f 1.15 voor guldens en f 1.55 voor halve guldens, alles per pond werks hebben te betalen. Het muntloon, aan het Rijk in berekening te brengen, is bij die gelegenheid van f 1.20 per pond werks in standpenningen, naar de voormelde verhouding, veranderd in een muntloon van 90 cents voor de rijksdaalders, f 1.05 voor de guldens en f 1.45 voor de halve guldens, mede alles per pond werks.

Het getal van 2197 commiesen verdeelt zich: 1°, over den loop van de geheele grenslinie van het Rijk; 2°, over al de stationnementen in de grootere en kleinere steden, alsmede over al de entrepôts in Amsterdam en Rotterdam, en eindelijk over de stationnementen ten platte lande, alwaar een toezigt van Rijkswege op de middelen noodig geacht is. Dit getal, hoe aanzienlijk ook oppervlakkig beschouwd, is echter voor eene behoorlijke bezetting van al die verschillende posten van toezigt zoowel op de linie als in de handels- en fabriekplaatsen en binnenwaarts gelegen stationnementen niet te groot, en zelfs op onderscheidene plaatsen veeleer nog ontoereikend en alzoo niet vatbaar voor eenige inkrimping, zoolang al de bestaande Rijksmiddelen en accijnsen op den tegenwoordigen voet worden geheven.

De duidelijkheid der stempeling der brieven laat hier en daar nog veel te wenschen over, maar daarin is toch, naar men meent, vooruitgang te bespeuren. Men tracht steeds verdere verbetering in te voeren. De stempels op de groote kantoren zijn reeds van staal. De roode verwstof heeft dit voor boven eene meer donkere kleur, dat zij het opschrift der brieven het minst onleesbaar maakt. Bij de groote menigvuldigheid der expeditien, welke op de voornaamste postkantoren hier te Lande den geheelen dag door plaats hebben, zoodat de eene expeditie als het ware op de andere volgt, en waardoor de stempels gedurig zouden moeten veranderd worden, acht men het stempelen der brieven met de aanduiding van het uur van vertrek niet voor eene goede uitvoering vatbaar, ten ware de tijd, die aan de ambtenaren voor de expeditie is toegestaan, aanmerkelijk wierd verlengd; hetgeen weder in een ander opzigt tot ongerief voor het publiek zoude strekken. Het bezigen van eenen afzonderlijken of tweeden stempel tot het vernietigen der postzegels veroorzaakt tijdverlies. Ook in vele andere landen, b. v. in Oostenrijk, Hannover, Wurtemberg, Zwitserland en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, geschiedt zulks even als bij ons met den stempel, die tevens de plaats van oorsprong aanwijst.

De gegrondheid der klagten over de ondoelmatige regeling der postverbinding met Duitschland in de rigting van Emmerik, zoo als die sedert eenigen tijd bestaan heeft, wordt allezins toegestemd, doch de Regering heeft daaraan geene schuld. Zij heeft integendeel alles gedaan wat van haar afhing om, zonder verzaking van andere pligten, het aangewezen bezwaar uit den weg te ruimen. Thans bestaat er vooruitzigt dat binnen weinige dagen, ter gelegenheid van de invoering der winterdienst-regeling op den Rijnspoorweg, waartoe nog alleen maar de toestemming der Pruissische Regering wordt ingewacht, eene gewenschte verbetering in het bedoelde opzigt, ofschoon niet zonder opoffering voor de schatkist, zal tot stand komen. Die verbetering zal bestaan in eene vroegere aankomst en in een later vertrek der hier bedoelde briefwisseling naar en uit de voornaamste handelssteden, gepaard met het niet langer blijven overliggen der brieven te Emmerik.

Voor zoover door sommige leden aan de ambtenaren wordt toegeschreven eene overdreven zucht om voor al wat de inning (hetgeen naar de bedoeling zal zijn de *heffing*) der personele belasting betreft, deze belasting op te drijven, meent men ten aanzien van deze bedenking, in het algemeen beschouwd, zich te kunnen gedragen aan het antwoord, dat omtrent gelijke klagten, die het Voorloopig Verslag nopens de wet op de middelen voor 1860 bevat, gegeven wordt; terwijl uit dat antwoord mede blijkt wat er zij van de bereidwilligheid tot procederen, die volgens dezelfde eden bij het centraal bestuur zou gevonden worden.

EINDVERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor de wets ontwerpen tot vaststelling der hoofdstukken I, II en IX *A* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1860, heeft kennis genomen van de Memorien van Beantwoording, door de Regering betrekkelijk die drie ontwerpen ingezonden, en is dien ten gevolge van oordeel, dat daaromtrent geene nadere overweging in de afdeeling wordt vereischt. Tevens heeft zij gemeend zich van het uitspreken van een eigen oordeel omtrent de in die stukken behandelde punten te kunnen onthouden.

ROTTERDAM den 25 November.

De eerste openbare vergadering in dit saizoen van de Commissie tot bevordering van het onderzoek naar de verschijnselen op den Oceaan werd heden avond in het gebouw der Kon. Ned. Yacht-Club gehouden. Zij werd door den voorzitter, den heer Joost van Vollenhoven, geopend met eene korte toespraak, waarin hij mededeelde dat ook dit jaar door de Commissie wederom medailles zouden worden uitgereikt; dat de openbare vergaderingen iederen laatsten vrijdag van de maand zouden gehouden worden, en eindelijk dat de Commissie krachtiger dan ooit de medewerking ondervindt van gezagvoerders van schepen, waarvan onderscheidene de toezegging hadden gedaan van in dezen winter in de openbare vergaderingen het woord te zullen voeren of bijdragen te leveren.

De heer dr. van Galen, daarop het woord bekomen hebbende, deelde mede dat hij voor heden avond dat belangrijk verschijnsel der natuur, den magneet, de magneetnaald en hunne eigenschappen ten onderwerp had gekozen. Na eene korte herinnering aan den aard van den magneet, de plaatsen waar hij in de mijnen gevonden wordt, den naamsoorsprong (van de stad Magnesia in Klein-Azie), stond de spreker meer uitvoerig stil bij de eigenschappen van den natuurlijken magneet, die tot op zekere hoogte dezelfde zijn van den kunstmagneet. Hij wees op de aantrekking en de aanhechting bij aanraking, van den magneet en het ijzer, die wederkeerig zijn, niet verhinderd worden door tusschenliggende voorwerpen en voor welker kracht bepaalde verhoudingen zijn op te geven. Hij vermeldde hoe de mate van aantrekking verschilde naar gelang van de soort van ijzer, hoe zij verminderde, ja verdween, door oxydatie of verwarming van het ijzer en door andere oorzaken. Verder stond de spreker stil bij eene tweede eigenschap van den magneet, bekend onder den naam van polariteit, d. i.: het zich bewegen naar de rigting der poolstreken. De aanduiding van het bestaan van verschillende polen in denzelfden magneet, van de aantrekkingskracht, die ongelijknamige polen op elkander en bij de magneten onderling uitoefenen; van het mededeelen van polariteit door magneten aan niet magnetische voorwerpen en den invloed van eene sterkere polariteit op eene zwakkere, werd in de rede des sprekers gevolgd door de opgave van eenige omstandigheden, waardoor het ijzer magnetisch wordt gemaakt 1°, door middel van slaan; 2°, door stooten, buigen en snijden; 3°, door in een magnetischen stroom gebragt te worden; 4°, door electrische ontladingen.

Meer bijzonder stond spreker daarna stil bij de magneetnaald, dat noodzakelijk werktuig bij het onderzoek naar de magnetische eigenschappen en naar de polariteit, maar vooral ook zoo nuttig door de aanwijzingen welke zij den zeeman verschaft. De bewegingen en afwijkingen waaraan de magneetnaald onderhevig is werden door hem opgegeven, zoo als 1°, de oost- of westwaartsche afwijking van den naald en de hoek welke zij alsdan maakt met de middaglijn, eene beweging bekend onder den naam van miswijzing of declinatie; 2°, de afwijking van de naald uit hare horizontale rigting, hare daling bij het naderen van de poolstreek, — eene beweging, bekend onder den naam van inclinatie; 3°, de slingerende beweging; 4°, de storingen door andere buitengewone oorzaken te weeg gebragt.

Meer bepaaldelijk behandelde spreker toen de eerste der genoemde bewegingen; hoe zij zeer verschilde en de miswijzing b. v. in Europa westelijk, in Amerika oostelijk is; hoe zij voor dezelfde plaats veranderlijk is en b. v. in de XVI en XVII eeuw in Europa de miswijzing oostelijk was en later westelijk is geworden; hoe die miswijzingen zijn waargenomen voornamelijk te Londen en te Parijs; hoe zij in de laatste jaren in westelijk Europa zijn verminderd; hoe zij zich niet alleen bij jaren, maar bij dagen en uren verschillend vertoonen, en in één woord, de magneetnaald nimmer bewegingloos is. Na omtrent de geregelde en ongeregelde bewegingen, schommelingen en storingen van de magneten nog eenige hoogst belangrijke bijzonderheden te hebben medegedeeld, vestigde spreker de aandacht op de kaarten, die van de miswijzingen der magneetnaald zijn vervaardigd, waarop deze door lijnen zijn aangeduid en op het opmerkelijk verschil dat b. v. de kaart van 1756 met de latere en vooral met de laatste, van 1858, opleverde. Hij trad daarbij in eene reeks van opgaven, die later door de hoorders konden worden getoetst aan de door spreker overgelegde kaarten.

Spreker verklaarde ten slotte met voordacht niet te hebben gesproken van de methode volgens welke de miswijzingen worden geconstateerd, omdat die methode op zee zeer eenvoudig in de toepassing is, maar hier, zonder werktuigen, moeijelijk te verklaren zou zijn. Overigens beval hij het doen van naauwkeurige waarnemingen omtrent de afwijkingen van de magneetnaald ten zeerste aan de gezagvoerders aan.

Nadat de voorzitter den spreker voor zijne doorwrochte redevoering had dank gezegd en eene korte pauze gevolgd was, trad de heer gezagvoerder van der Hoeven op en herinnerde in krachtige trekken aan het ontstaan, de ontwikkeling, het nut, het schoone en verhevene van de onderzoekingen, die het doel zijn dezer Commissie en spoorde zijne mede-gezagvoerders aan de krachtige hand te leenen tot bereiking daarvan.

In de Staats-Courant leest men heden avond:

„ Een over Triest van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie ontvangen telegram, gedagteekend Batavia 7 october jl., luidt: „ Geen nieuws; op Java heerscht overal rust."

„ Van de ongesteldheid van den Gouverneur-Generaal blijkt niets."

Bij Koninklijk besluit is, met ingang van den 1 januarij 1860, benoemd tot president van de regtbank op Curaçao, mr. P. C. Prince, thans reeds met de waarneming van die betrekking belast.

Bij 's Konings besluit is de 1ste luit.-kwartiermeester bij de landmagt in de kolonie Suriname, N. Nielson, benoemd tot kapitein-kwartiermeester.

Bij Z. M. besluit is de schipper op het werkvaartuig der marine de Vlinder, A. Noordzij, benoemd tot Broeder der orde van den Ned. Leeuw.

Bij 's Konings besluit is aan den dirigerenden officier van gezondheid der 2de klasse in Ned. Indië, P. Bleeker, vergunning verleend tot het aannemen en dragen der onderscheidingsteekenen van ridder der orde van den Rooden Adelaar 3de klasse, hem geschonken door Z. K. H. den Prins Regent van Pruissen.

De Minister van Finantien heeft bekend gemaakt dat bij hem ontvangen is eene som van f 14.95, door een onbekende, onder het postmerk Rotterdam van 22 dezer, tot voldoening van aan den lande verschuldigd successieregt, ingezonden.

Wegens de benoeming van den heer mr. P. A. Sander, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, tot raadsheer in het Provinciaal Geregtshof van Zuidholland, zal eerlang eene nieuwe verkiezing moeten plaats hebben in het kiesdistrict Dordrecht, waaruit de heer Sander was afgevaardigd.

Het Staatsblad n.° 109 bevat een Koninklijk besluit van den 13 dezer, houdende bepalingen tot uitvoering der wet van 20 augustus 1859 (Staatsblad n.° 95), op het beheer, bedoeld in art. 11 der wet van 5 maart 1852 (Staatsblad n.° 45), ter regeling der zaken van de voormalige wees- en momboirkamers.

De gewone audientie van den Minister van Oorlog zal op dingsdag den 29 dezer geen plaats hebben.

Beroepen tot derden predikant bij de Hervormde gemeente te Nijkerk op de Veluwe (kl. Harderwijk) ds. J. Drost, predikant te Rhenen.

Bedankt voor het beroep naar de Hervormde gemeente te Gorinchem door ds. J. Posthumus Meyjes, pred. te Doesborgh.

— Te Poortugaal is de heer J. Barendregt met bijna algemeene stemmen tot lid van den Gemeenteraad gekozen, in de plaats van den heer J. W. F. Scheffer, welke als zoodanig zijn ontslag had genomen.

— Eergisteren werd op de werf van den heer F. Smit aan den Kinderdijk de kiel gelegd van eene schroefstoomboot, bestemd voor de vaart tusschen Gorinchem en Amsterdam, voor rekening der ondernemers P. Tegel en H. J. Belzer, die genoemde vaart thans met trekschuiten bedienen.

— De Nieuwe Dordrechtsche Courant maakt de niet onaardige opmerking dat het ontwerp van wet op den Noorder- en Zuiderspoorweg, waardoor Dordrecht met het vaste land van ons Vaderland en van Europa zal verbonden worden, door de Tweede Kamer der Staten-Generaal is aangenomen op denzelfden dag (19 november) waarop in het jaar 1421, door den zoogenaamden St. Elizabethsvloed, Dordrecht tot een eiland werd gemaakt.

— Tot lid van den Gemeenteraad van Gorinchem is verkozen de heer A. H. van Tienhoven, lid der Provinciale Staten en dijkgraaf van den Alblasserwaard.

— Bij resolutie van den Minister van Kolonien van 12 dezer, zijn tot kandidaat-ambtenaren, 2de klasse, voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië, benoemd de navolgende heeren, studenten aan de Koninklijke Akademie te Delft, en wel, van het 4de studiejaar: J. H. L. baron d'Aulnis de Bourouill, A. C. Andreas, J. de Blaauw, F. G. A. van Delden, J. H. Sollewijn Gelpke, J. W. G. Harloff, J. C. T. Kroesen, L. C. E. Kniphorst, E. D. Levyssohn, J. Norman, D. F. W. Lucassen, J. W. Mensing, J. Mullemeister, B. Smissaert, P. J. A. Spaan, A. L. Spaan, F. L. Wattendorf, J. F. W. Wessels, L. Wessels en A. J. Voet; en van het 3de studiejaar: F. J. H. L. baron d'Aulnis de Bourouill, P. J. van Berckel, E. L. Elias, E. A. Engelbrecht, C. M. Ketting Olivier, H. F. Ledeboer, F. Mayor, J. W. Obdam, F. J. G. Rutten, G. L. Schultz, N. F. H. van Hype, H. Smissaert, J. W. H. Smissaert, A. Thesingh, R. Wichers en H. J. Tydeman.

— In de zitting van den Gemeenteraad van Leyden, van gisteren, werd behandeld het verzoek van diakenen der Ned. Herv. gemeente aldaar, om den afstand van gemeentegrond, ter bebouwing, te weten het Pieterskerkplein en de Vestwal tusschen de Cellebroersgracht en Koepoort. De raad heeft met bijna algemeene stemmen, ingevolge de rapporten van burgemeester en wethouders en van de commissie van fabricage, het verzoek afgewezen. De burgemeester heeft aan den raad medegedeeld dat de Lakenhal opgehouden had een cholera-hospitaal te zijn. Gedurende den tijd dat dit gebouw daartoe gediend had waren daarin 102 lijders verpleegd. Hij bragt tevens hulde aan de wijze waarop de geneesheer in dat gesticht, dr. Jac. van Kaathoven en eenige heeren candidaten van de medische faculteit der Hoogeschool, die hem hadden ter zijde gestaan, alsmede zij aan wie de verdere oppassing der zieken was toevertrouwd geweest zich van hunne hoogst moeijelijke taak hadden gekweten. Bij den Raad is ingekomen een brief van den kerkeraad der Ned. Herv. gemeente aldaar, waarin deze zijnen dank betuigt voor de vaststelling der verordening op hen die zich in kennelijken staat van dronkenschap op de openbare straat bevinden en daaromtrent eenige nadere wenken geeft.

— In de eergisteren gehouden zitting van den Gemeenteraad te Haarlem heeft de voorzitter te kennen

gegeven, de vergadering buitengewoon te hebben bijeengeroepen, ter zake van een brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende kennisgeving van de bedenkingen, welke hij hem en bij den Minister van Finantiën zijn gerezen tegen het besluit van den Raad tot de heffing met den 1 januarij e. k. van eene plaatselijke belasting van het geslagt, naar een eigen tarief, gegrond op de zwaarte van het vee, en bij welken brief den Raad in bedenking wordt gegeven om op dit besluit terug te komen. Na eenige woordenwisseling is met 12 tegen 5 stemmen besloten, dat aan den Minister zou worden te kennen gegeven, dat de Raad niet ongenegen is om op zijn besluit terug te komen, maar dat het punt der restitutie een belangrijk bezwaar oplevert, en Z. Exc. wordt verzocht, zijne meening te willen doen kennen, of hij een besluit aan Z. M. den Koning ter goedkeuring zou kunnen aanbieden, bij hetwelk het bedrag van de belasting van vleesch bij invoer hooger wordt gesteld, dan de restitutie bij uitvoer.

In dezelfde zitting heeft de heer Imans gemeend de aandacht van den Raad te moeten vestigen op het besluit van de Tweede Kamer, ter goedkeuring van de voordragt op den aanleg der spoorwegen, waarbij geheel Noordholland van het genot dezer wegen wordt uitgesloten; — op den belangrijken rentewaarborg, ten laste van het Rijk, voor dien aanleg; — op de verklaring van den Minister, dat zij, bij ontstentenis van middelen om daarin te voorzien, nieuwe belastingen zouden voordragen. Naar het oordeel des sprekers, zoude in dit laatste geval Noordholland, ofschoon verstoken van dit genot, toch in deze belastingen moeten betalen. Hij heeft naar aanleiding van een en ander voorgesteld om zich bij een adres te wenden tot de Eerste Kamer, en daarbij te wijzen op de belangen van Noordholland en ook van de gemeente Haarlem, ten einde te mogen deelen in het genot der voordeelen, die van den aanleg der spoorwegen te wachten zijn, en indien dergelijk adres de gewenschte uitkomst niet mogt hebben, Z. M. den Koning een dergelijk adres aan te bieden. Met 12 tegen 5 stemmen is dienovereenkomstig besloten.

— Te Zaandam is eene Zaanlandsche scherpschutterij opgerigt, onder den naam van Czaar Peter de Groote; het exercitieveld zal daarvoor als schietbaan worden ingerigt. (*Amst. C.*)

— Van het Nieuwe Diep wordt den 23 dezer geschreven, dat van 's Rijks marinewerf te Amsterdam aldaar gearriveerd is een nieuw gebouwd vuurschip, bestemd ter vervanging van dat hetwelk bij de Vlaamsche banken ligt: het is van uiterst sterken bouw, zal voor vier ankers liggen, en zou in den loop dezer week door Zr. Ms. stoomschip Cycloop naar zijne bestemming gesleept worden. — Ook bij de Noorderhaaks (Texel) zou een dergelijk vuurschip worden gelegd.

— In de eergisteren gehouden zitting van den Gemeenteraad van Middelburg is o. a. mededeeling gedaan van een antwoord, door tusschenkomst van den Commissaris des Konings in de prov. Zeeland ingekomen op het adres, den 26 october jl. door de heeren mr. J. F. Bijleveld van Serooskerken, G J. Sprenger, mr. G. A. Fokker, mr. M. F. Lantsheer en D. Dronkers, tot den Koning gerigt om voorloopige toezegging dat het wetsontwerp betrekkelijk de spoorwegen zoodanig wierd gewijzigd dat aan adressanten nader eene concessie zou kunnen verleend worden voor de afdamming van het Sloe en het graven van een kanaal door Walcheren, in plaats van de geprojecteerde overbrugging van het Sloe, terwijl hun in dat geval ook het subsidie van *f* 2,600,000, uitgetrokken voor overbrugging, tot de afdamming zou kunnen worden toegelegd. Het antwoord behelst in substantie, dat in het ontwerp geene wijziging te brengen was, doch met refert aan het te dezer zake in de memorie van beantwoording der Regering voorkomende, wordt de verzekering gegeven, dat concessionarissen bereid zullen worden bevonden tot zoodanige schikking.

— Door den Minister van Oorlog is de kapitein J. H. Frankamp, van het 3de regement vestingartillerie, te Venlo, in zijnen rang overgeplaatst bij het 2de regement van dat wapen.

— Z. M. heeft de gevangenisstraf van drie maanden, waartoe de Meelerboeren te Nieuwleusen ter zake van rebellie waren verwezen, verminderd tot op acht dagen.

— In het huis van arrest te Deventer is ll. dingsdag overgebragt zekere T. K., boerendienstmeid, beschuldigd van kindermoord; bij onderzoek werd het kind in hare kist gevonden. Zij was in den nacht van 17 op 18 dezer bevallen en had reeds den volgenden dag haren gewonen arbeid (op het land knollen plukken enz.) ongestoord verrigt.

— Dingsdag ll. barstte bij den landbouwer H. Pelleboer aan de Oude Wetering te Kampen, een felle brand uit, waardoor in weinig tijds het huis met inboedel, 25 stuks vee en rijke wintervoorraad door het vuur verteerd werden: slechts vier koebeesten en twee paarden zijn gered.

— Bij uiterste wilsbeschikking van jonkvrouwe van Swinderen, onlangs te Groningen overleden, is aan de inrigting voor verwaarloosde meisjes, genaamd Talitha Kumi, een legaat van *f* 1000 vermaakt.

— Den 15 dezer bleven te Groningen nog 8 cholera-lijders in behandeling. Sedert dien tijd tot 22 dezer zijn bij de commissie voor cholerazieken aangegeven als bijgekomen 6, hersteld 2, overleden 4, en waren dus nog in behandeling 8 personen.

# Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 25 November.

OVERLEDEN: C. van Assendelt, wed. J. Mulder, 77 j. — P. Kal, man van A. Boog, 68 j. — J. Voorthuysen, 73 j. — G. P. van Beekhuysen, wedn. van O. W. Berkelbach van der Sprenkel, 77 j. — A. de Visser, man van J. A. T. Wannee, 30 j. — H. Batenburg, man van M. Schenk, 44 j. — G. J. Rutten, z., 5 m. — A. C. Muis, vrouw van L. van Bommel, 36 j. — J. van Look, wed. P. Claris, 72 j. — A. Bruistens, z., 9 m. — S. M. Kunemann, jd., 16 j. — H. Muysson, z., 8 m. — C. H. Bosch, man van M. E. van Kan, 64 j. — P. Cobbe, wedn. van M. Kok, 62 j. — A. van Dam, man van A. A. van Onselen, 42 j.

BEVALLEN: E. van Exel, geb. Klaassen, d. — R. van der Sluys, geb. Lorje, d. — L. Koomans, geb. Bijl, d. — M. A. de Jong, geb. Pigeaud, d. — A. Breukel, geb. Struyk, d. — J. van de Polder, geb. Holm, z. — E. Vadhouwer, geb. Duitemeijer, d. — A. van Vreeswijk, geb. Emmen, d. — A. H. J. Slieker, geb. Snijder, z. — W. Smit, geb. van der Zee, d. — W. Bakker, geb. Horsman, z. — B. Klunk, geb. Schott, z. — J. Meijer, geb. Arera, d.

# In lading liggende Schepen.

## Te Rotterdam.

BATAVIA en SOERABAIJA, het Ned. Clipper-Barkschip Jhr. Mr. van de Wall van Puttershoek, kapitein K. F. Lammerts. Adres bij Hudig & Pieters, alhier, en D. van Wageningen, te Dordrecht.

BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het extra snelzeilend Nederlandsch gekoperd Brikschip Jan van Galen, kapit. P. H. de Boer. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen.

BALTIMORE, het Amerik. Fregatschip Leila, kapit. Chs. Haines. Adres bij Wambersie & Zoon.

BELFAST, het Nederl. Galjootschap Mentor, kapit. W. T. Schuring. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

BOSTON, het Nederl. Brikschip Vasco de Gama, kapit. H. B. de Groot. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

GUERNSEY en JERSEY, Eng. Schoener Admiral Windham, kapit. Chs. Allcock. Adres bij Hudig & Pieters.

HAVANA, Ned. Schoener Mina, kapit. Nieuwstraten. Adres de Cargadoors P. A. van Es & Co. alhier, of de Bevrachters Dorschläg & Gerbaulet.

JERSEY en GUERNSEY, Eng. Schoener Seabird, kapit. C. Nuttall. Adres bij Hudig & Pieters.

KANAGAWA, bij JEDDO (JAPAN) via BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het extra snelzeilend Nederlandsch gekoperd Barkschip Krimpen aan de Lek, kapit. W. Ouwehand, om in deze maand te vertrekken. Adres bij den Reeder Murk Lels te Alblasserdam, en bij de Cargadoors Kuyper, van Dam & Smeer, te Rotterdam, en de Coningh & Co., te Amsterdam.

NEW-YORK, het Bremer Fregatschip Johannes, kapit. D. von Fritzen. Adres bij Wambersie & Zoon.

NEW-YORK, het Pruissisch Fregatschip Arnold Böninger, kapit. J. D. Hashagen. Adres bij Wambersie & Zoon.

NEW-YORK, het Amerik. Fregatschip Riga, kapit. Francis Freeto. Adres bij Wambersie & Zoon.

NEW-ORLEANS, het Amerik. Fregatschip Alexandrine, kapit. E. Titcomb. Adres bij Wambersie & Zoon.

SOERABAIJA en MACASSAR, het Ned. Schoenerschip Adriana Jacoba, kapit. Blekkingh. Adres bij de Reeders 't Hoen, Hudig en Co. en de Cargadoors Hudig & Pieters.

SOERABAIJA, het Barkschip Kinderdijk, kapitein D. Zwanenburg. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen, en te Amsterdam bij de Coningh & Co.

TRIEST, het Ned. Schoenerschip Veendam, kapit. B. A. Hazewinkel. Adres bij Kuyper, van Dam en Smeer.

## Te Amsterdam:

MELBOURNE, Ned. Bark Jacoba & Christina, kapit. F. P. J. Jaski. Adres G. W. van Barneveld Kooy, de Vries en Co., Jan Corver en Co., of bij Dorschläg & Gerbaulet.

SYDNEY, Ned. Bark Pantalon, kapit. F. Nepperus. Adres G. W. van Barneveld Kooy, de Vries & Co., Jan Corver & Co., of Dorschläg & Gerbaulet.

SYDNEY, de Nederl. Clipper-Bark Amazone, kapit. J. Abbink; ligt gereed. Adres bij W. Ruys J. Danielszoon en Hudig & Pieters, te Rotterdam, en de Vries & Co., te Amsterdam, of bij de Bevrachters Dörschläg & Gerbaulet.

# Cargalijsten.

## Rotterdam.

LONDEN, Cologne, J. Ryan. — 4 k. Koopmans. en 34 v. Wijn, Boomer en Co.; 4 v. dito, van Alphen de Veer; 3 v. dito, Ph. van Ommeren; 20 pakk. Koopm., Diversen; 5 v. Wijn en 13 v. Oesters, Order.

## Amsterdam.

BATAVIA. Cornelia Henriëtte, van der Mey. — 222 kr. Suiker, 500 k. Was, 28 k. Indigo, Trakranen en Co.; 693 Huiden, Spengler en Co.; 677 p. Huiden, 150 k. Gom Damar, 4 k. Noten, 2 k. Foelie, 75 k. Indigo, 4 k. Diverse, Cramerus en Co.; 30 k. Indigo, Luden en van Geuns; 1410 b. Rijst, van Staphorst, Lantz en Co.; 10 k. Thee, 2 k. Provisiën, 2 p. Horens, Kerkhoven en Coutinho; 100 pik. Sapanhout, 1263 boss. Bindrotting, Wed. van Starkenborg van Straaten; 6255 b. Rijst, 68 k. Indigo, Diverse koopm., Order.

SURINAME, Josephina Bernhardina, Bos. — 86 v. Suiker, Th. van Schaak; 11 v. dito, J. J. Poncelet en Zn.; 33 v. dito, Insinger en Co.; 26 v. dito, Eyken Sluiters en van Santen; 31 v. dito, U. Wilkens en Co.; 44 v. dito, Fraissinet en van Baak; 24 v. dito, G. C. Bosch Reitz; 14 v. dito, C. A. de Vismes; 45 v. dito, A. A. Roepel; 35 v. dito, J. en Th. van Marselis; 24 v. dito, C. en E. van Goor; 33 v. dito, Ministerie van Kolonien; 80 v. dito, Order.

GOTHENBURG, Jantina Alida, Texer. — 1000 ts. Staal, J. Barge.

BREMEN, Petina, Groenewoud. — 523 b. Rijst, Order.

RIGA. Concordia, Schulte. — 1 lading Balken, Order.

Per het schip Willem & Eduard, van Suriname, zijn nog aangebragt: 17 punch. Rum, 24 st. oud Koper, Rothuys en Co.; 25 b. Cacao, B. Carbin.

# Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 25 Nov.

| 2 maanden. | | Kort. |
|---|---|---|
| Londen... | 11.61½ | 11.66½ |
| d.° 3/m. | 11.58¾ | — |
| Parijs . . | 55 7/16 | 55 13/16 |
| d.° 3/m. | 55¼ | — |
| Bordeaux. | 55 7/16 | 55 9/16 |
| Genua. . . | 45½ | — |
| Livorno. . | 38½ | - |
| Napels . . | 78½ | — |
| Petersb. . | 165 | — |
| Hamburg. | 35 1/16 | 35 3/16 |
| d.° 3/m. . | 35 | — |
| Antwerp . | — | 1½ v |

| 6 weken. | | Kort. |
|---|---|---|
| Frankfort | 99¾ | — |
| Augsburg | 99 | — |
| Weenen. . | 92 | — |
| Triest. . . | 91⅝ | — |

Disconto 3 en 3½ pc.

AMSTERDAM 25 Nov.

| 2 maanden | | | zigt. | |
|---|---|---|---|---|
| Londen. . | 11.62½ | p | 11.67½ | p |
| Parijs. . . | 55 7/16 | g | 55¾ | g |
| Bordeaux. | 55 | g | — | g |
| d.° ½ m. | 55⅜ | g | — | g |
| Genua . . | 45½ | g | — | g |
| Livorno. . | 38½ | g | — | g |
| Napels . . | 78½ | g | — | g |
| Hamburg. | 35 1/16 | g | 35¼ | p |
| **3 maanden.** | | | **Zigt.** | |
| Madrid . . | 241 | g | — | g |
| Cadix. . . | 243 | g | — | g |
| Sevilië . . | 240 | g | — | g |
| Bilbao . . | 240 | g | — | g |
| Lissabon . | 40⅜ | g | — | g |
| Porto. . . | 40½ | g | — | g |
| Petersb. . | 165 | g | — | g |
| **6 weken.** | | | **Zigt** | |
| Weenen .. | 91½ | g | — | g |
| Augsburg | 99 | g | — | g |
| Frankfort. | 99¾ | g | — | g |

Rotterdam ½.

# Beurstijdingen.

ROTTERDAM den 25 November.

| | | l. k. | h. k. | gebl. k. |
|---|---|---|---|---|
| Nederl.... | Werk. Schuld 2½ pCt. | 63 | | |
| „ | dito dito 4 „ | 97 3/16 | | |
| Spanje,.. | Obl. 3 pCt. nu 1⅜ „ | 32½ | 32 9/16 | 32½ |
| Portugal, | Obl. 1856 7/9. 3 „ | 42 3/16 | | |
| Rusland, | bij Stiegl. 1855 5 „ | 99½ | 99⅝ | 99⅝ |
| „ | Spoorw. Aand. *f* | 219½ | | |
| Oostenr., | Obl. in Metal. 2½ „ | 28 11/16 | 28¾ | 28 11/16 |
| „ | dito dito .... 5 „ | 54 | | |
| „ | dito N. te Ams. 5 „ | 73⅝ | | |
| „ | dito Nat. Met. 5 „ | 57⅞ | 58 | 57 15/16 |
| Venez.,.. | Oblig. ..........3 „ | 26⅝ | 26¾ | 26¾ |
| Illinois, | Obligatien......7 „ | 79⅜ | | |
| Lombardo | Venetië 1859 5 „ | 57⅞ | 58 | 58 |

Onze fondsenmarkt verkeerde heden bij geringe variatie in vaste stemming, met eenigen handel in Oostenr.

Het Commité der Effectenhandelaren,

H. A. MARCELIS, Secretaris.

Laatste prijzen ten 3 ure: Rusland, Obligatien, bij *Stieglitz* 1855, 5 pc., 99⅝; dito Oude, 5 pc., 104; dito Spoorweg-Aandeelen *f* 219½. Oostenrijk, Metalliek, 2½ pc., 29⅞, 29 15/16, 29 15/16; dito Oude, 5 pc., 54¼; dito Nieuwe Rente te Amsterdam, 5 pc., 73⅞; dito Nationale, 5 pc., 58 3/16, 58 5/16, 58 5/16. Prioriteits-Loten *f* 94½. Grenada, Obligatien, 3¾ pc., 14¾. Lombardo-Venetië 1859, 5 pc., 58¼, 58⅜, 58⅜.

AMSTERDAM den 25 November.

| | | l. k. | h. k. | gebl. k. |
|---|---|---|---|---|
| Nederl.... | Werk. Schuld 2½ pCt. | 62 15/16 | 63 | |
| „ | dito dito 3 „ | 75⅛ | | |
| „ | dito dito 4 „ | 97¼ | 97½ | 97¼ |
| „ | Amort-Synd...3½ „ | | | |
| „ | Handel-Maats. 4½ „ | 126 | | |
| „ | dito Leening 4 „ | 100⅛ | | |
| „ | Leen. Holl. Sp. „ | | | |
| „ | Rijn-Spoorw...4½ „ | 101 | | |
| „ | Maats. v. Weld. 4 „ | | | |
| België,... | Cert. *Rothsch.* 2½ „ | 52 | 52 1/16 | |
| Frankrijk, | Certificaten....3 „ | | | |
| Spanje... | Buitenlands. ..1⅜ „ | 32 9/16 | 32⅝ | 32 9/16 |
| „ | dito 3 „ | 43⅝ | | |
| „ | Binn. à *f* 6000 3 „ | 42 3/16 | 42 5/16 | 42 3/16 |
| „ | Amort. Schuld......... | 11 | | |
| „ | Bew. v. Coup.......... | | | |
| Portugal, | Oblig...........3 pCt. | 43 11/16 | 43¾ | 43 11/16 |
| „ | dito 1856 59..3 „ | 42⅛ | 42 3/16 | |
| „ | dito Uitgest... | | | |
| Rusland, | Obl. *Hope en C.* 5 „ | 104⅛ | | |
| „ | dito 1828 29..5 „ | 102⅛ | | |
| „ | Cert. 1831/33..5 „ | 84 9/16 | 84⅞ | |
| „ | dito 1840......4 „ | 80½ | | |
| „ | dito *Stieglitz*..4 „ | 80 7/16 | | |
| „ | dito d.° Nieuwe 5 „ | 90 | | |
| „ | dito d.° 1855 N. 5 „ | 99 9/16 | 99⅝ | |
| „ | dito te Londen 4½ „ | | | |
| „ | dito v. Assign. 6 „ | | | |
| „ | Inschr. dito ...6 „ | | | |
| Polen,.... | Aand. 1835.........*f* | 157½ | | |
| „ | Obligatien......4 pCt. | | | |
| Pruissen, | Oblig........... 5 „ | 101¾ | | |
| „ | Aand....... 3½ „ | | | |
| Oostenr., | Obl. *Goll en C.* 5 „ | | | |
| „ | dito dito 4 „ | | | |
| „ | dito Met. Oude 5 „ | 54 3/16 | 54 7/16 | 54 5/16 |
| „ | dito N. te Ams. 5 „ | 73⅞ | 74 | 73⅞ |
| „ | dito Nat. Met. 5 „ | 58¼ | 58 7/16 | 58⅜ |
| „ | dito Metall.....2½ „ | 28 15/16 | | |
| „ | Wen. Ad. fl 250 4 „ | | | |
| Brazilië, | 1824, £ 100, 5 „ | | | |
| Equador, | £ 100..........1 „ | | | |
| Venez..... | Obligatien......3 „ | 26 9/16 | 26 11/16 | 26 9/16 |
| „ | Uitgestelde....1½ „ | 14 | | |
| Grenada, | Obligatien......3¾ „ | 14 13/16 | 14⅞ | |
| „ | Uitgestelde.... | 5 | | |
| Mexico,.. | Obligatien......3 „ | 20 9/16 | 20 11/16 | |
| Illinois, | .......................7 „ | 80¼ | | |

Rusland, Cert. te Londen, 1859, 3 pc., 63 13/16 à 63⅞; dito Spoorweg Actien, volgefourn, 5 pc., 219¼, 219¾. Weener Bankactien *f* 850; idem Aand. fl. 250, 1839, *f* 278. Fransch Oostenr. Spoorw. Oblig. bij Hope en Co, 3 pc., 267½, 268. Brazilie 1839, £ 100, 5 pc., 99¼. Sardinië, 5 pc., 81. Philadelphia bij Hope en Co. Lr. A. *f* 95⅝. Griekenl. 5 pc., 3 3/16. Loten 94½, 95.

Beleening 3 pc., Prolongatie 3½ pc., Disconto 3 pc.

De beurs verkeerde heden in eene vaste stemming.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 62 15/16 à 63. Spanje, 1¾ pc., 32 9/16; dito Binnenl. 3 pc., 42 3/16. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 54 5/16; idem Nat., 5 pc., 58 5/16 à 58⅜.

LONDEN den 24 November.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 3 pc. Cons. cont. | 96⅜ à | 96½ | 3 pc. Peru.... | 70 à | 71 |
| id. id. op tijd | 96⅜ - | 96½ | 4½ pc. id. Uitb. | 83 - | 84 |
| 5 pc. Oostenrijk | 78 - | 80 | id. te New-Y. | 81 - | 83 |
| 4½ pc. België.. | 97 - | 99 | 3 pc. Portugal. | 45 - | 46 |
| 5 pc. Braz. 1824 | 101 - | 102½ | 5 pc. Rusland. | 108 - | 111 |
| id. 1829/39... | — - | — | 4½ pc. idem.... | 98 - | 100 |
| id. 4½ pc. 1852 | 95 - | 97 | 3 pc. Spanje... | 44½ - | 45 |
| idem 1858.... | 95 - | 96½ | 1⅜ pc. idem... | 33½ - | 33⅜ |
| 6 pc. Buen.-Ayr | 81 - | 83 | idem Amort. .. | 10 - | 11 |
| 6 pc. Chili.... | 103 - | 105 | id. Cert. Coup. | 4½ - | 4¾ |
| 3 pc. idem.... | 73 - | 76 | 5 pc. Sardinië. | 86 - | 87 |
| 5 pc. Denemark | 98 - | 102 | 6 pc. Turkije. . | 77¾ - | 76¾ |
| 3 pc. idem... | 85 - | 87 | idem Nieuwe. . | 66½ - | 66½ |
| 2½ pc. Holland. | 65 - | 65¾ | 4 pc. idem. ... | 103½ - | 103¾ |
| 4 pc. idem.... | 99 - | 100 | 3 pc. Venezuela | 27½ - | 28½ |
| Ecuador...... | 14½ - | 15½ | idem Uitgest.. | 14 - | 15 |
| id. Land-warr. | 3½ - | 4½ | Wissel Amst. krt. | 11.13 à | 14½. |
| 3½ pc. Grenada. | 16 - | 17 | idem 3 m..... | 11.15½ - | 16. |
| id. Uitgestelde | 4¾ - | 5¼ | id. Rott. 3 m... | 11.15½ - | 16 |
| 3 pc. Mexico. | 22⅜ - | 22⅜ | id. Parijs kort.... | 25. 7½ - | 15. |
| 4½ pc. Peru... | 91 - | 92 | idem 3 m..... | 25.30 - | 35. |

Binnenl. fondsen met neiging tot vooruitgang maar zonder veel handel. Buitenl. fondsen met weinig variatie mede vast.

# Scheepstijdingen.

**Brouwersh.** (ZO) *Aang.* 25 nov. *Stad Dordrecht* (s), Londen

**Hellevoet.** (O.) *Aang.* 25 nov. *Hawk* (st.), Hull (is n. de Maas gestoomd, zijnde het Kanaal verstopt.)
*Bordeaux* (st), Bordeaux
*Gironde* (st.), Reval
*Pomona*, v. d. Sloot, Villanova

*Vertrokken.*
*Antje Witsenburg*, Poelman, Napels
*Maria Johanna*, v. d. Gaauw, Lissabon

**Brielle** (O.Z.O.) *Aang.* 25 nov. *Cologne* (st.), Londen
*Fijenoord* (st.), dito
*Hawk* (st.), Hull
*Alert* (st.), dito

*Vertrokken.*
*Prins v. Oranje* (st.), Duinkerken
*Ary Scheffer* (st), Havre
*Eliza Ann*, Stothard, Sunderland

**Maassluis** (O.) 25 nov. Niets gepasseerd.
De gisteren vertrokken schepen zijn wel in zee.

**Amsterdam** *Vertr.* 24 nov. *Zwerver*, Höster, Napels
*Cornelis Houtman*, Rolman, Sunderland

*Aangekomen.*
25 *Frau Gebke*, de Buhr, Harburg
*Elisabeth*, Ostermann, d.°
*Vr. Reina*, Kruisinga, Bremen n. Rott.
*Anna Zekelina*, de Vries, Leer

**Texel** *Aangek.* 24 nov. *Minden*, Bell, Odessa, l. v. Falm.
*Smyrna* (st.), Londen
*Jenny*, v. Wijk, St. Pet.
25 *Graaf van Rechteren* (st.), Hull
*Gezina Jantina*, de Jonge, Newcastle
*Gijsbertha Wilhelmina*, Kriebee, dito
*Elisabeth*, Arents, Wyburg
*Drie Gez.*, Bart, Bergen

*Vertrokken.*
24 *Jetskalina Wija*, Doornbosch, Suriname
*Alphard*, Roelfsema, Ancona
25 *Willem & Carel*, Steenveld, Batavia
*Cornelia*, Doijen, Surin.
(O. Z. O. — O.)

**Vlie** *Vertrokken* 22 nov. *Sirius*, Sommer, Dantzig

**Zoltkamp** *Aang.* 22 nov. *Vrouw Martha*, Bol, Yarmouth

**Vlissingen** *Aang.* 24 nov. *Hendr. Margar.*, Korte, Riga

—o—

**Iquique** *Aangek.* 6 sept. *Ida Maria de Raath*, de Boer, Valparaiso (vertr. 7 n. Pisagua en Rotterdam)
9 *Bernardina*, Brouwer, Valparaiso (vertr. 13 n. Pisagua en Queenstown)

**Chinchas** *Aangek.* vóór 30 sept. *Aletta Augusta*, Tinholt, Callao (laadt voor Europa)

*Zeilklaar.*
*Betsy*, Stoorvogel, Europa

**Suriname** *Aang.* 5 oct. *Alkmaar*, Pitt, Clyde

*Vertrokken.*
8 *Amerika*, Meermans, Amsterdam

**Laguayra** *Vertr.* 12 oct. *Johan Martin*, v. Slogteren, P. Cabello

**Kertch** *Aangek.* 31 nov. *Duch. de Brabant*, v. d. Have, Antw.

**Konstantinop.** *Aang.* 14 nov. *Amicitia*, Wijgers, Galatz

*Vertrokken.*
11 *Steineck*, Niemann, Rotterdam
*Louisa Geerdina*, Wever, Galatz

**Malta** *Aangekomen* 17 nov. *Californië*, v. d. Valk, Rotterdam

*Vertrokken.*
*Geertruida Anna*, Ritzes, Messina

**Napels** *Aang.* 19 nov. *Willem*, Molenaar, Amsterdam

**Livorno** *Vertr.* 17 nov. *Anna*, Hoetjer, Amst.

**Marseille** *Aangek.* 22 nov. *Arnold. Catharina*, v. d. Velde, Londen

**Dublin** *Vertr.* 24 nov. *Margrietha*, Boerhave, Drogheda

**Waterford** *Vertr.* 22 nov. *Sallandt*, Jonker, Cardiff

**Liverpool** *Aangek.* 23 nov. *Sirene*, Schippers, Hamburg

*In lading.*
*Gezina*, Blouw, Antw.
*Jantje Nanninga*, Meihuizen, Aveiro

*Vertrokken.*
24 *Osprey* (st.), Rotterdam

**Cardiff** *Aang.* 24 nov. *Mercurius*, v. d. Veer, Southton

**Guernsey** *Aang.* 22 nov. *Yolande*, Crequer, Rotterdam

Bij **Dungeness** *Aang.* 22 nov. *Maria Catharina*, Bertrand, Alexandrië (E.) n. Hull

**Gravesend** *Aang.* 24 nov. *Jacobus*, Koning, Groningen

**Sunderland** *Aangek.* 22 nov. *Reliance*, Reed, Amsterdam
23 *Theodora Henriette*, de Vries, Londen
*Beacon*, Burdon, Schied.

**Shields** *Vertr.* 23 nov. *Mars*, Rotterdam

**Newcastle** *In lading* 23 nov. *Twee Gebroeders*, Riensema, Malaga
*Anna*, Lodewijks, Harlingen

*Uitgeklaard.*
23 *Jantje Goosens*, Leisler, Alexandrië
*Johanna Marchina*, Koning, Zwolle

**Clyde** *Vertrokken* 22 nov. *Equator*, Nieuwenhuis, Suriname

**Charlestown** (Firth of Forth) *Aangek.* 22 nov. *Alart*, Jonasen, Rotterdam

**Grangemouth** *Aang.* 19 nov. *Margaretha*, Kwint, Malmoe

**Hamburg** *Vertr.* 23 nov. *Mauricio*, Schreuder, Curaçao

**Bremerhaven** *Aang.* 22 nov. *Wendelina*, Mulder, Riga
23 *Margrietha Aikina*, op 't Holt, Bordeaux

**Kroonstad** *Vertr.* 14 nov. *Laberdaan*, Ohlmann, Amst.
*Gezina Jantina*, Vissenga, Oostzee

**Stockholm** *Uitgekl.* 15 nov. *Johanna Gesina*, v. d. Veen, Gent

**Gothenburg** *Aang.* 18 nov. *Heiko Prins*, Prins, Londen

**Arendahl** *Aangek.* 17 nov. *Ora & Labora*, Möller, Amsterdam

**Friedericia** *Aangek.* 19/21 nov. *Alberdina*, Lever, Dokkum
*Gezina*, Bolhuis, dito

**Tonningen** *Aangek.* 20 nov. *Elisabeth*, Bos, Bremen n. Rostock
23 *Otto*, Faber, Anclam n. Amsterdam
*Zwaantje Boer*, Pronk, Brussel n. Dantzig

—o—

**Rotterdam** 25 nov. Van Panama wordt den 24 oct. geschreven: De Amerik. bark *Rienzi*, kapt. Seabury, van Arica naar Rotterdam, geladen met nitrate van soda, is in zee lek geworden en eindelijk door het volk verlaten; de boot, waarin zich de stuurman en vijf man bevonden, was gezonken, doch de kapitein had met zes man Tumbes bereikt.

**Amsterdam** 24 nov. Het stoomschip *Anna Paulowna*, kapit. de Haan, van Pillau herwaarts bestemd, is gisteren met schade aan de machine te Dantzig binnengeloopen; schip en lading in goeden staat.

—25 nov. Volgens brief van kap. D. H. v. Wijk Jz., voerende het schip *Willem & Eduard*, van Suriname in Texel binnen, had hij op de reis zware stormen doorgestaan, en daardoor zeilen, verschansingen enz. verloren. — De Hannov. kof *Marie*, kapit. L. A. Jongebloed, van hier met stukgoed naar St. Petersburg, is, volgens telegram van Kroonstad van den 24 dezer, wegens ijsgang, bij het fort Constantin gestrand, vol water geloopen en gezonken; adsistentie zou derwaarts afgezonden worden. Men hoopte de lading te kunnen bergen.

**Ramsgate** 23 nov. Binnengesleept de Hanoversche brik *Johann*, kap. Julius, van Londen naar Port Natal, met verlies van bramstengen, gebroken verschansing en rusten, en andere schade, zijnde in aanzeiling geweest.

**Liverpool** 24 nov. De bark *Marie Jose*, van Fernambuck naar Lissabon, is in zee door de bemanning verlaten, die den 11 dezer te Baltimore arriveerde.

**Wicklow** 23 nov. De Belgische schoener *Philomène*, kapit. de Vries, met eene lading klipzout van Liverpool naar Antwerpen, is ll. maandag nacht drie mijlen Z. van Wicklow op strand geraakt en zal geheel weg zijn; het volk is gered. Volgens berigt was het schip bij de stranding reeds ontredderd, hebbende op Arklow-bank gestooten

**Queenstown** 24 nov. Het Eng. schip *Britannia*, kap. Shields, v. Liverpool n. Curaçao, is met schade alhier binnengeloopen.

**Ibraïla** 22 nov. Het schip *Swift* is verongelukt; de tweede stuurman, een matroos en een jongen zijn daarbij omgekomen. — De bark *Salvay* is te Sulina verongelukt.

**Callao** 10 oct. De Engelsche bark *Palmyra*, kapt. Jamieson, den 7 julij van Sydney herwaarts vertrokken, is den 25 sept. drie mijlen Z. van Lambayeque gestrand en zal weg zijn; bemanning en passagiers zijn gered. De inboorlingen poogden de passagiers uit te plunderen en al wat van het wrak aan strand spoelde te rooven; het gelukte alleen door krachtdadige tegenweer de goederen te redden.

—o—

**Gepraaid:**

14 nov., de Ned. schoener *Zeven Sterren*, kapt. D. Huisinga, v. Amst. n. Triest, l. v. Vlissingen.

15 nov., eene Ned. kof, op zijde liggende, de boegspriet staande en een bakboordsanker aan de lijst gesjord; de naam was niet te onderkennen, daar de branding er over heen sloeg.

20 novemb., bij Lezard, *Annechina Gezina*, H. H. Smit, v. Amst. n. Corfu.

**Geseind:**

16 nov., op 47° 44' NB. en 9° WL., eene Ned. brik, toonende vlag met n°. 624 (*Juno*, E. F. A. Roszberger, v. Amst. n. Suriname).

—o—

24 nov. De wind te **Falmouth** O. Z. O., en te **Deal** Z. O.

—o—

# Rivierberigt.

**Rotterdam.** Hoog water 26 nov.: 1ste getijde 4 ure 30 min.; 2de getijde 4 ure 54 min.

**Arnhem.** Waterhoogte 24 nov. 1.12 el.

**Keulen.** Rijnhoogte 24 nov. 5 v. 10½ d. Rijnl.

—o—

**Aangek. Passagiers.**

Te **Hellevoetsluis,** van Batavia, per *Jannetje*, kapit. Lupcke: de heeren van der Heyden, 1ste luit. der kavalerie; Simon, luit. ter zee 2de kl.; van Zee, 2de luit. der infant.; Mensinga en zoon, en Knoop met twee kinderen.

**Vertrokk. Passagiers.**

Van 't **Nieuwe Diep,** naar Batavia, per *Vrede*, kapit. v. d. Plas: de heeren G. v. Mill, E. J. Nijhoff en L. A. Allan; de kapit. der O. I. inf. F. M. Bielen, echtgen. en zoon; de 2de luit. der inf. C. L. Bende; de offic. v. gez. P. de Mijl Dekker, benevens 125 kolonialen. (In ons vorig N.° onnaauwkeurig vermeld.)

Naar Batavia, p. *Willem & Carel*, k. Steenveld: de heeren M. ten Cate en H. Postma. — Naar Suriname, per *Jetskalina Wija*, kap. Doornbosch: mejufvr. B. Rosier, geb. de Ruiter.

PARIJS den 24 November.

Frankrijk 3 pc. a cont. 70.15, 70.20, 70.10; dito op ult. 70.10, 70.30, 70.15; dito 4½ pc. a cont. 95.75, 95.90; dito op ultimo —; Actien Bank 2850, 2900, 2875; Crediet Mob. 780. Oostenrijk 5 pc. 85. Rusland 4½ pc. —; dito Spoorw. 497.50. Napels 5 pc. —. Spanje 1¾ pc. 33⅜; dito buitenl. 3 pc. 46⅜; dito binnenl. 3 pc. 43⅝; dito Passive —.

De beurs was heden wederom levendig en de rijzing was in verschillende fondsen vrij aanmerkelijk.

## Handelsberigten.

ROTTERDAM den 25 November.

TABAK. Heden werden uit de eerste hand afgedaan 15, 10 en 10 v. Virginie en 4 v. Stelen ex Arnold Böninger.

SCHIEDAM den 25 November.

| | |
|---|---|
| MOUTWIJN per Ned. Vat zonder fust | ƒ 13.75. |
| JENEVER, „ „ „ „ „ | - 19.25. |
| Amst. proef, „ „ „ „ „ | - 20.50. |

alles zonder de belasting.

| | |
|---|---|
| SPOELING, per Ketel ................. | - 1.80. |

DORDRECHT den 24 November.

GRANEN. ZADEN enz. De aangevoerde Jarige en Nieuwe Zeeuwsche, Vlaamsche en Overmaassche Tarwe vond van 40 tot 60 c. prijsverhooging goede kooplust bij benoodigden. Zomertarwe niet ter veil, was tot verhoogde koersen ook zeer begeerd. Jarige Zeeuwsche, Vl. en Overm. ƒ 9.70 a ƒ 10.40; Nieuwe dito ƒ 9 a ƒ 9.40; dito afwijkende en geringe ƒ 8 a ƒ 8.50, en Zomertarwe ƒ 8.20 a ƒ 8.70. Rogge. Jarige en Nieuwe Zeeuwsche, Vl. en Overm. vond tot iets hooger prijs goeden aftrek. Jar. Zeeuwsche, Vl. en Overm. ƒ6.80 a ƒ7.40, Nieuwe dito ƒ7 a ƒ7.50, en 145 Ned. ℔ Jarige Belgische tot ƒ 222 verkocht. Gerst. Winter en Zomer weinig aangevoerd en als noteren genomen. Zeeuwsche. Flakkeesche en Overm. Winter ƒ 6 a ƒ 6.60 en Zomer dito ƒ 5.60 a ƒ 6. Spelt ging van ƒ 2.80 tot ƒ 3.40 minder vlug van de hand. Haver. Inl. Voeder en Dikke bij kleinen aanvoer tot 20 c. hooger met graagte genomen. Zeeuwsche en Inlandsche Voeder ƒ 2.70 a ƒ 3.20; Dikke dito ƒ 3.80 a ƒ 4.20. Boekweit aan benoodigden iets hooger verhandeld, als Bossche op 70 Ned. ℔ tot ƒ 186 en Bredasche tot ƒ 188. Paardenboonen iets meerder aangevoerd. Voor het Overmaassche zakgoed is ƒ 6.60 tot ƒ 7 en gestorte Zeeuwsche en Vlaamsche ƒ 7.20 besteed. Duiveboonen ook goed gevraagd, van ƒ 7.70 tot ƒ 8.70 grif te verkoopen. Witte Boonen onveranderd, de aangevoerde partijtjes Zeeuwsche hebben ƒ 8.70 tot ƒ 9.70 naar deugd opgebragt. Bruine Boonen duurder betaald, van ƒ 9 tot ƒ 10 naar kwaliteit. Blaauwe Erwten bij minder aanvoer prijshoudend, goed kokende golden ƒ 9.70 tot ƒ 10 en mindere ƒ 8.50 tot ƒ 9.20. Witte Erwten. Puik kokende Dantziger werden a ƒ 10 geveild. Koolzaad willig en hooger verkocht met goeden handel aan onze Olieslagers, voor zeer puik gestort Overmaasch ℒ 59, dito zakgoed ℒ 58 en mindere soorten van ℒ 53 tot ℒ 57. Op termijn ook hooger gehouden, als: op 9 vat in deze maand ℒ 60, December ℒ 61 en April 1860 ℒ 63. Lijnzaad onveranderd, puik 116 ℔ Berdiansky tot ƒ 320 verkocht. Voorts geveild 112 ℔ Odessa tot ƒ 300 en 109 ℔ Koningsb. tot ƒ 270. Inlandsch Zaai-Lijnzaad vond iets meerder vraag, 1ste soort van ƒ 3.70 tot ƒ 3.90 en 2de soort van ƒ 3.50 tot ƒ 3.60 per Dordtsch achttendeel. Kanariezaad weinig getoond, noteren hetzelve van ƒ 10.50 tot ƒ 11.50 per mud waardig. Hennipzaad in het begin dezer week met veel handel van ƒ 180 tot ƒ 185, thans is zeer mooi van den zolder niet onder ƒ 190 te verkrijgen. Raapolie willig, Vliegend ƒ 36 gedaan, 1 December en 1 Mei 1860 tot dien prijs aangeboden. Lijnolie met toenemende vraag hooger betaald. Vliegend ƒ 32 door benoodigden besteed. Raap- en Lijnkoeken waren tot verhoogde prijzen heden beter te plaatsen. Harde Raapkoeken per 1040 st. ƒ 55 a ƒ 57; idem Lijnkoeken per dito ƒ 85 a ƒ 90; Zachte dito ƒ 110 a ƒ 115.

AMSTERDAM den 25 November.

TABAK. Heden zijn bij inschrijving afgedaan 1998 p. Java plantage Nicot.

GRANEN. Tarwe stil: 133 ℔ Jar. Bovenl. ƒ 305; 127 ℔ Norder ƒ 275. Rogge dadelijk onveranderd; voorjaar flaauwer; verkocht 127 ℔ N. Pruissische ƒ 220; 117, 118, 119 ℔ Jar. Petersb. ƒ 182, ƒ 184, ƒ 186; op April ƒ 193, ƒ 194, Junij ƒ 197 per 2100 kilo. Gerst prijshoudend, ƒ 110 ℔ Jar. Fransche ƒ 188. Haver en Boekweit zonder handel

ZADEN enz. Koolzaad Deensch, ℒ 54½; Ancl. Rubs ℒ 54½. Op 9 v. Olie te leveren in Nov. ℒ 60. Lijnzaad een doen: 102, 103 ℔ Archang. ƒ 247½. Raapolie nagenoeg als voren: op 6/w. ƒ 36¾; vlieg. ƒ 35½; 1 Dec. ƒ 35⅛; 1 Mei ƒ 36½ a ƒ 36⅝. Lijnolie: op 6/w. ƒ 31½; Vlieg. ƒ 30¼; 1 Dec. ƒ 29¾ a 30⅞; 1 Maart, April en Mei ƒ 30¾. Hennepolie op 6 w. ƒ 37½. Raapkoeken per 1040 stuks ƒ 56 a ƒ 60. Lijnkoeken per 104 stuks ƒ 9 a ƒ 11.

LONDEN den 23 November.

SUIKER. De markt is vast en tot vaste prijzen ging veel om. Van West-Ind. soorten vonden 724 v. nemers. Uit de hand zijn afgedaan 3000 k. Havanna tot 39/3; 5000 b. Siam tot 30/; 400 b. Benares tot 44/ a 45/6; eene lading van 1600 k. Havanna n.° 9 tot 25/ en eene dito van 3000 b. Paraïba tot 21/6 zeilende, zoomede eene van 2250 b. dito disp. tot 24/. Geraffin. vast. — KOFFIJ. Voor Ceylon is een weinig meer vraag, andere soorten stil. — RIJST. Omzet heden 1000 b. tot vorige prijzen. Gisteren is eene lading van 18/m. b. Moulmein tot 9/3 a 9/6 verkocht. — PIMENT vast. 200 b. bedongen 3⅜. — KATOEN stil en zonder handel. — SALPETER vast. — JUTE meer gevraagd en 10/ hooger. — METALEN. Schotsch IJzer vaster 53/6 a 53/9. — Zink hooger; 75 t. zijn op levering verkocht tot £ 21.10/. — LIJNZAAD stiller. Calcutta op levering 47/6 a 47/9. — ZWAVEL. Men meldt den verkoop van 300 ton disp. 2a tot £ 8. 12/6 en 3a tot £ 8. 7/6. Voor ladingen vraagt men £ 8.10/. — OLIEN. Lijn- vaster 28/, te Hull 27/6. Raap-, Kokos- en Palm- onveranderd, Terpentijn- flaauw 34/6 a 35/. — TALK. De markt blijft stil en onveranderd. Men noteert: Stads 60/, P Y C disp. 59/, December 58/, Jan/Maart 55/.

LONDEN den 24 November.

SUIKER. 1000 k. Havana zijn grootendeels verkocht tot 34/6 a 43/, ca. 800 v. Portorico tot 35/6 en 660 v. tot 36/ a 40/6. — KOFFIJ. 54 b. Java bedongen 65/6 a 81/. — Van CACAO zijn verkocht 167 b. Trinidad tot 60/ a 75/. — Van KATOEN 1200 b. W.-Ind. tot 8 a 9½. — Van SALPETER 847 b. Bombay tot 26/6 a 28/ en 914 b. Bengaal tot 34/6 a 38/.

ANTWERPEN den 24 November.

SUIKER. Van Ruwe zijn afgedaan 600 k. Havana en 50/m. kil. Crushed R B A. — GRANEN. De markt is flaauw, en er gaat niets om. Slaglijnzaad is daarentegen zeer vast met veel handel tot ƒ 21½ per vaatje. — Van POTASCH zijn ca. 10 vaatjes verkocht.

HAVRE den 22 November.

KATOEN. De markt is flaauw met dalende prijzen. Omzet 200 b. disp. en 2 b. op levering. — KOFFIJ gevraagd. Omzet 555 b. Haïti tot fr. 69 a 70; 250 b. dito tot fr. 68½; 650 b. dito tot fr. 70, en 1535 b. Rio tot fr. 69 a 70. — Van HUIDEN zijn afgedaan 647 st. gedr. B.-A. tot fr. 156 a 162. — POTASCH. Men betaalde heden in veiling voor 40 v. Ia 1858 Amerik. beschadigd fr. 34½ a 37½. — Van NITRATE bedongen 500 b. disp. fr. 20. — WAS blijft gevraagd; ca. 2800 kil. Geele New-York vonden nemers tot fr. 2.30. — VERWHOUT. Men meldt ons den verkoop van 125 t. Campêche op levering tot fr. 5.37½.

HAMBURG den 24 November.

KOFFIJ onveranderd. — ZINK stil. — RAAPOLIE per Nov. 23⅞, per Mei 24⅝. — In GRANEN ging weinig om, doch de prijzen zijn niet gedaald.

## Advertentien.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden van ons geliefd Dochtertje, betuigen wij, ook namens onze Betrekkingen, onzen hartelijken dank.

H. T. WILKENS.
G. C. WILKENS.

*Rotterdam*
26 *November* 1859.

DEN BANDT.

---

Getrouwd:

CASPER H. J. WAP
en
H. W. A. SLEURS.

*Rotterdam*
24 *November* 1859.

---

Heden overleed onverwachts onze geliefde Vader en Behuwdvader, GIJSBERTUS PETRUS VAN BEEKHUYSEN, in den ouderdom van 77 jaren.

Uit aller naam,
WILH.A P.A VAN BEEKHUYSEN.

*Rotterdam* 24 *November* 1859.

---

**Koninklijke Nederlandsche**

YACHT-CLUB

De RAAD der **Koninklijke Nederlandsche Yachtclub** maakt bekend, dat de **LEZING** van Dr. *A. PIERSON*, op Maandag 28 November

**GEEN PLAATS ZAL HEBBEN,**

maar op ***Dingsdag 6 December 1859*** zal gehouden worden.

De Raad,
JOOST VAN VOLLENHOVEN, *Vice-President*.
J. HAVELAAR, *Secretaris*.

---

Al degenen welke iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan of Papieren en Bescheiden onder zich hebben, behoorende tot de **Boedels** en **Nalatenschappen** van wijlen de Echtelieden **GERRIT VERSCHOOR** en **ADRIAANTJE SCHUIJER**, gewoond hebbende en te Katendrecht overleden in dato's 12 en 14 November ll., gelieven daarvan *ten spoedigste* **Opgaaf, Betaling** en **Afgifte** te doen ten Kantore van den Notaris *VAN RIJSOORT*, te Charlois.

---

# NEDERLANDSCHE STOOMBOOT-REEDERIJ.

## AFVAART *BOOMPJES.*

Door den verbeterden Waterstand is de **DIENST**, van af **Maandag den 31 October 1859**, voorloopig als volgt vastgesteld:

**Dagelijks**, met uitzondering van **Donderdag**, van ROTTERDAM langs NIJMEGEN naar MANNHEIM en tusschen gelegen Plaatsen, des morgens ten **8** ure.

**Dagelijks**, met uitzondering van **Donderdag**, van NIJMEGEN naar ROTTERDAM, des morgens ten **7** ure.

De Stoombooten dezer Reederij hebben op het Dek **Glas-Paviljoen** en ieder **twee Slaapkamertjes**, welke voor ééne Reis *af te huren* zijn.

| | | G. K. | V. K. |
|---|---|---|---|
| **VRACHT:** | Van ROTTERDAM naar NIJMEGEN..... | ƒ 1.80. | ƒ 1.10. |
| | „ „ „ KEULEN....... | ƒ 3.75. | ƒ 2.35. |
| | „ „ „ MANNHEIM.... | ƒ 9.35. | ƒ 5.85. |

Nadere informatien zijn te bekomen bij de **Nederlandsche Stoomboot-Reederij** te Rotterdam.

---

# NEDERLANDSCHE STOOMBOOT-MAATSCHAPPIJ.

## ROTTERDAM-LONDEN.

**In directe verbinding met de Stoombooten van de Nederlandsche Stoomboot-Reederij *van* en *naar* alle Plaatsen aan den Rijn.**

NOVEMBER 1859.

### *BATAVIER — W. Smith.*

Van ROTTERDAM naar LONDEN,
**Dingsdag 29**, 's morgens ten **8** ure.

Van LONDEN naar ROTTERDAM,
**Iederen Zondag, des morgens ten 11 ure, van de *Dublin-Werf*.**

### *FIJENOORD — H. Rolfe.*

Van ROTTERDAM naar LONDEN,
**Zondag 27**, 's morgens ten **10** ure.

In verbinding met de *naar* en *van* MANHEIM en tusschen gelegene Plaatsen aan den Rijn varende Stoombooten der Nederlandsche Stoomboot-Reederij.

Nadere informatien zijn te bekomen bij de Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij, in de Boompjes te Rotterdam, bij alle Agenten der Nederlandsche Stoomboot-Reederij en aan de Expeditie-Kantoren van de Heeren J. P. KOENS & Co.

---

# ALLAN & Co.

HEBBEN ONTVANGEN:

**Een NIEUW ASSORTIMENT**

## PELTERIJEN,

RAILWAY-WRAPPERS en
TRAVELLING-PLAIDS;

TEVENS

**eene RUIME KEUS in**

WINTERHANDSCHOENEN,
CACHENEZ, CHATELAINES

**en diverse**

**Wollen Wintergoederen.**

---

Op een **Koopmanskantoor** alhier verlangt men

**een BURGER JONGELING,**

niet boven de 15 jaren oud, vlug kunnende **Rekenen** en **Schrijven.** Adres, aan B. T., bij den Boekhandelaar W. WENK, aan de Noordblaak te Rotterdam. Brieven *franco*.

---

AANSTAANDEN ZONDAG den 27 November zal alhier arriveren **WILHELMINA SCHUTZE**, met eene zeer GROOTE PARTIJ

**Saksische KANARIEVOGELS,**

zingende zoowel bij **avond** als bij **dag**, fluitende den **Nachtegaalslag, Waterrol** en **Belrol.**

Zal uitpakken bij J. A. ARTSEELEN, in het Hang, wijk 2—411.

---

DIRECTEUREN der **Bank van Leening** te ***Rotterdam*** zullen op DONDERDAG den 15 December 1859 of volgende dagen doen Verkoopen **alle** voorhanden **PANDEN**, welke in **Julij, Augustus** en **September 1858** zijn Beleend.

Diegenen, welke den Verkoop hunner Panden wenschen voor te komen, zullen de daarop verschenen Interessen moeten afdoen vóór of uiterlijk op Maandag den 12 December 1859.

---

De Notaris *VAN BUUREN*, te Goedereede, zal op Donderdag 1 December 1859, 's namiddags 2 ure, te Ouddorp, aan den Oudelandschen Zeedijk, **à contant** Verkoopen:

10 SPOORIJZERS, 4 ANKERS, 1 BOEI, KETTINGEN, RONDHOUT, STAAND en LOOPEND WANT en eenig ZEILDOEK.

---

**OPENBARE VERKOOPING**
***te ROTTERDAM,***

op Maandag den 28 November 1859, des voormiddags ten half elf ure, in het Logement **de Zon**, aan den Steiger, van:

**C.a 24 Last ROGGE,**

meer en minder door Zeewater beschadigd, afkomstig uit het Schip *James Scott*, Kapitein *G. Creigh*, van **Odessa**, en thans alhier in Ligter liggende.

Nader onderrigt te bekomen ten Kantore van JB. DORREPAAL & Co. en SCHADEE & Co.

---

## De Onroerende
# GOEDEREN,

gelegen onder de Gemeenten

**KLAASWAAL, MAASDAM en STRIJEN,**

welke op den 23 November jl., te ***Klaaswaal***, ten Herberge van JOHANNES VAN DIS, door het ministerie van den Notaris *JAN LEENDERT LOS* te Klaaswaal, zijn geveild, hebben bij Veiling gerendeerd, te weten:

*Gemeente Klaaswaal, polder Klein-Cromstrijen.*

N.° 1. Eene BOUWMANSWONING en GEVOLGEN, benevens BOUW- en WEILANDEN, zamen groot 26 B. 63 R. 82 E, ƒ 710 p. B.
„ 2. 8 B. 99 R. 60 E. BOUWLAND, - 730 „ „
„ 3. 8 B. 85 R. 50 E. BOUWLAND, - 750 „ „
„ 4. 8 B. 83 R. 80 E. BOUWLAND, - 710 „ „
„ 5. 4 B. 38 R. 20 E. BOUWLAND, - 730 „ „
„ 6. 3 B. 02 R..... BOUWLAND, - 730 „ „
„ 7. 4 B. 32 R..... BOUWLAND, - 730 „ „

*Gemeente Maasdam, polder Sint Anthoniepolder.*

N.° 8. 3 B. 93 R. 30 E. WEILAND, ƒ 1020 p. „
„ 9. 1 B. 65 R. 80 E. WEILAND, - 1235 „ „
„ 10. 3 B. 14 R. 10 E. WEILAND, - 1240 „ „
„ 11. 2 B. 58 R...... WEILAND, - 1000 „ „

*Gemeente Strijen, polder het Oudeland.*

„ 12. 5 B. 12 R. 60 E. WEILAND, ƒ 1235 „ „
„ 13. 4 B. 76 R. 40 E. WEILAND, - 1015 „ „
„ 14. 3 B. 30 R. 10 E. WEILAND, - 1130 „ „
„ 15. 2 B. 71 R. 10 E. WEILAND, - 1165 „ „
„ 16. 5 B. 78 R. 50 E. WEILAND, - 1215 „ „
„ 17. 4 B. 65 R. 90 E. WEILAND, - 855 „ „
„ 18. 7 B........... WEILAND, - 1240 „ „

De **Afslag, Verkoop** en **Toewijzing** van voormelde **Percelen** zal plaats hebben op Woensdag den 30 November e. k., des voormiddags om 11 ure, ter plaatse voorschreven.

***Zegt het voort!***

---

Door ***M. WIJT & ZONEN***, te *Rotterdam*, is aan de Inteekenaars verzonden:

**Het 3de Stuk der**

**Mededeelingen van wege het**

NEDERLANDSCHE ZENDELING-GENOOTSCHAP.

**Prijs per Jaargang ƒ 1.65.**

---

**VAN DER MEER & VERBRUGGEN**, Boekhandelaars, in de Hoofdsteeg, hoek van den Houttuin, hebben uitgegeven en verzonden:

# MORGENSTOND EN NACHT.

**Hervormings-Leerrede**

**over JESAJA XXI: 11, 12, door**

**Dr J. J. VAN OOSTERZEE,**

**Prijs 25 Cents.**

VROEGER IS DOOR HEN UITGEGEVEN:

# MOZES.

**TWAALF LEERREDENEN, door**

**Dr J. J. VAN OOSTERZEE.**

PRIJS: Ingenaaid.................. ƒ 3.—
Gebonden in verg. Linn. Band - 3.60.

---

Bij ***MARTINUS NIJHOFF***, te 's Gravenhage, ziet het licht:

**Het Geslacht van**

# WAESBERGHE.

**Eene bijdrage tot de Geschiedenis der Boekdrukkunst en van den Boekhandel in Nederland,**

DOOR

**Dr A. M. LEDEBOER.**

Een Deel gr. 8°, met Portret en 16 Houtgravuren en genealog. Tabellen **Prijs ƒ 3.**

---

*Rotterdamsche*

# SCHOUWBURG.

Directie: ***J. Eduard de Vries.***

ZATURDAG 26 NOVEMBER 1859:

**De Sprookjes van de Koningin van Navarre,**

Tooneelspel in vijf Bedrijven, door *Eugène Scribe*.

GEVOLGD DOOR:

**GROOTVADER, ZOON EN KLEINKIND,**

Blijspel met Zang, naar het Fransch van *Dumanoir* en *Joslin*, door *F. H. Greb.*

*Aanvang ten HALF ZEVEN ure precies.*

**Prijzen der Plaatsen:**

| | |
|---|---|
| Balcon....... ƒ 2.—. | Parterre...... ƒ 0.75. |
| Loge......... - 1.—. | Galerij ....... - 0.30. |

---

# NIEUWE SCHOUWBURG,

***op de Kruiskade.***

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE TOONEELISTEN,

Directie: ***BREEDÉ & VALOIS.***

(N.° 6 van 't Abonnement.)

ZATURDAG 26 NOVEMBER 1859:

**Eene Tweede Voorstelling van**

## DE MUSKETIERS,

Drama in 10 Tafereelen, met een Voorspel

**De Herberg te Béthune,**

naar het Fransch van *Alexander Dumas* en *Auguste Maquet*, door *B. L.* (Zijnde het Vervolg op **de Jeugd der Musketiers.**) Met eene Nieuwe Decoratie voorstellende DE FELOEK DE LICHTSTRAAL, gezien in doorsnede; geschilderd door en onder toezigt van den Heer *B. J. van Hove*, en Nieuwe Costumes, vervaardigd door den Heer *L. van Meerbeke*. De Mise-en-Scène geregeld naar die van het Théâtre de l'Ambigu-Comique te Parijs, door den Heer *Victor Driessens*.

1ste Tafereel (Voorspel), de Herberg te Pernes bij Béthune; 2de, de Kamer van d'Artagnan; 3de, eene Salon bij Lord de Winter, op de Place-Royal; 4de, eene Zaal bij Cromwell, te New-Castle; 5de, het Legerkamp van Karel I; 6de, het Parlementsplein; 7de, de Zaal te Whitehall; 8ste, het Huis van Cromwell van binnen; 9de, de Feloek de Lichtstraal (in doorsnede); 10de, in volle Zee.

*Aanvang ten HALF ZEVEN ure.*

Na **negen ure** worden **Halve Loten** afgegeven.
NB. ZONDAG 27 NOVEMBER **geene Voorstelling.**

---

# Théâtre de Rotterdam.

***Direction du Théâtre Royal Français.***

LUNDI 28 NOVEMBRE 1859,

**par extraordinaire, sans Abonnement,**

une SECONDE et DERNIÈRE Représentation de

# L'ÉTOILE DU NORD,

Poême Lyrique à grand Spectacle en 3 Actes.
Musique de *Meijerbeer*.

**Finale du 2e Acte,** exécutée par trois Orchestres, Ballet et Manoeuvres Militaires, tous ses Décors, Costumes et Accessoires etc., etc.

**On commencera à 6½ heures.**

---

**VERTREK der SPOORTREINEN.**

**Hollandsche Spoorweg.**

Van Rott. naar Amsterdam: 7.30, 11.40, 3.30, 6.30.
„ „ alleen n. 's Hage: 9.45 's morg. en 9.35 's av.
„ Amst. naar Rotterdam: 8.30, 11.30, 4.30, 7.30.
„ 's Hage alleen n. Rott.: 8.30. 's morg. en 3.40 's midd.

**Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.**

Van Rott. naar Antwerpen en Breda: 10.15, 3.—.
„ Dordrecht naar Rotterdam: .... 10.40, 3.20.
„ Breda naar Antwerpen en Rott.: 6.50, 12.35.
alleen naar Antwerpen en Moerdijk: 5.20.
„ Antwerpen naar Breda en Rott.: 7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk: 5.25.

**Rhijn-Spoorweg.**

Rott.n.Utr.,Amst.,Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.15, 7.15
Amst.n.Utr.,Rott.,Arnh.: 7.20, 10.35, 12.30, 2.30, 6.—, 7.45
Arnh.n.Utr.,Amst.,Rott.: 6.30, 9.45, 11.35, 12.30, 6.50,—
Utr.n.Rott.6.30.— Utr.n.Amst. 6.45, beide behalve Zondag.

---

**Gedrukt en uitgegeven bij**

**G. en C. A. van Reyn,**

**te Rotterdam.**

# BIJBLAD,

behoorende tot de

# ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

ZATURDAG 26 November 1859, N°. 282.


# STATEN-GENERAAL.

## Tweede Kamer.

### Zitting van Vrijdag 25 November.

In deze zitting zijn ter tafel gebragt de eindverslagen van de hoofdstukken VI, VIII en X der Staatsbegrooting voor 1860, zoomede dat over het wetsontwerp tot regeling der uitgaven van het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren over 1860. De dag der discussien zal hierover nader worden bepaald.

Daarna werd voortgezet de beraadslaging over het wetsontwerp tot regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot van 1857.

§ 10.

### Pensioenen en regterlijke magt.

De heer *Hoynck van Papendrecht* bragt het feit ter sprake, dat aan leden van de regterlijke magt in Indië toelagen werden verleend boven hun vast tractement. Spreker keurde niet die toelagen af welke het gevolg waren van periodieke verhooging, maar wel de personele toelagen. Hij meende dat dergelijke handeling de vrijheid en onafhankelijkheid der regterlijke magt in gevaar bragt, en dat zij niet kon worden verdedigd door het doel, om door zoodanige toelage af te houden van het dingen naar administrative betrekkingen. Indien er geene billijke verhouding bestond tusschen de bezoldiging der regterlijke en die der burgerlijke ambtenaren, dan behoorde die verhouding door middel van vaste regels hersteld te worden, maar daarin moest niet verandering worden gebragt door toelagen die het uitvloeisel zijn van gunst, en derhalve op de onafhankelijkheid der regterlijke magt inbreuk maken.

De heer *Wichers* kwam op tegen het feit dat bij exceptie soms pensioen werd verleend in eene klasse hooger dan die voor de betrekking door de titularissen bekleed. De Minister had als reden daarvoor het Staatsbelang ingeroepen, maar zoolang het aanzijn van dat Staatsbelang niet werd aangetoond, meende de spreker dat het onregtvaardig was en willekeurig om hoogere pensioenen toe te kennen dan waarop bestaande regelen aanspraak gaven. Ook ten aanzien van het door den vorigen spreker ontwikkelde punt maakte hij bezwaar. Hij geloofde niet dat de waardigheid der regterlijke magt gehandhaafd werd door uiterlijk vertoon, maar alleen dan wanneer de regter vrees voor niemand koesterde en alleen naar zijn geweten handelde. Toelagen te verleenen aan regters die soms geroepen werden om uitspraak te doen over belangen die het Gouvernement raakten, was een misbruik dat tot schromelijke gevolgen leiden kon. De spreker kwam tot de conclusie, dat zoowel het onderwerp van de Indische pensioenen als dat der bezoldiging van de regterlijke magt bij de wet behoorde te worden geregeld; het laatste vooral, omdat het hier te Lande aangenomen beginsel ook was dat in Indië, namelijk om aan de regterlijke magt eene onafhankelijke positie te verschaffen.

De heer *Dullert* zich in het algemeen met de beschouwingen der twee vorige sprekers vereenigende, en daarbij het denkbeeld ontwikkelende dat juist de Indische Maatschappij nog sterker dan de onze waarborgen noodig had voor eene onkreukbare regterlijke magt, betoogde meer bepaald, dat bij artikel 13 van de nieuwe regterlijke organisatie de regterlijke magt verpligt was bij de aanvaarding der betrekking den eed af te leggen dat zij geene giften of gaven zoude aannemen van wien ook, of van eenigen persoon welke zij weten of vermoeden eenig regtsgeding of eenige zaak te hebben of te zullen krijgen, in welke hunne ambtsverrigtingen zouden kunnen te pas komen. Daar nu de leden der regterlijke magt geroepen waren uitspraak te doen over zaken van het Gouvernement, meende de spreker dat het aannemen der toelage in strijd was met dien eed.

De heer *Rochussen, Minister van Kolonien*, deelde omtrent de besproken toelagen het volgende mede. De regterlijke ambtenaren in Indië pleegden steeds op hun verlangen in hooger bezoldigde administrative betrekkingen te worden overgeplaatst. Het gevolg daarvan was, dat het Hoog Geregtshof en de Raden van Justitie soms zeer korten tijd door dezelfde personen bezet waren. Bij de invoering van eene nieuwe wetgeving in 1848, stelde de Staatsraad Wichers voor, om eene periodieke verhooging vast te stellen, voor elke vijf jaren dienst in eene bepaalde betrekking. Dat voorstel werd door den Minister, toen Gouverneur-Generaal, ondersteund, maar vond bij het opperbestuur geen ingang, doch alleen uit het oogpunt van finantieel bezwaar. Toen dit motief vervallen was en de levenswijze op Batavia steeds duurder werd, stelde men voor, ondersteund door alle betrokken autoriteiten, om den president van de raden van justitie of de leden van het Hoog Geregtshof na vijf jaren dienst, eene toelage te geven van *f* 200 's maands, en na vijf jaren later op nieuw van *f* 200. Deze verhooging verklaarde de Minister niet vatbaar te zijn voor intrekking en dat de aanneming van zoodanige toelage niet geacht kon worden te zijn in strijd met art. 13 der regterlijke organisatie. Nu bestond van oudsher voor de verschillende voorzitters van het Hoog Geregtshof eene toelage van *f* 400 's maands, die als het ware aan het tractement was geaccrocheerd. Men kende haar dus ook toe aan den tegenwoordigen Voorzitter. Nu bleef er nog alleen over de ondervoorzitter en in dien toestand kende men dezen eene toelage toe van *f* 300 's maands. De Minister herhaalde dat die toelage voor intrekking niet vatbaar was, en dat geene Regering het zou durven wagen ze te herroepen, ook zelfs dan niet, wanneer de onaangenaamste arresten, waarbij het Gouvernement moreel of materieel betrokken was, zouden worden uitgesproken. — Wat aangaat de verhoogde pensioenen herinnerde zich de Minister slechts drie gevallen van dien aard. Twee gevallen waarin het Staatsbelang die verhooging vorderde, omdat dat belang de dienst hier in het Moederland eischte van Indische hoofdambtenaren, die daardoor van hun regt tot bevordering verstoken werden en dus ook van hun regt om later een hooger pensioen te genieten. Het derde geval betrof een gewezen sergeant, die, na den Lande eervol gediend te hebben, opzigter werd in een koffijtuin, doch weldra zoo ziek werd dat hij geen dienst meer kon doen. Aan dien man was, daar zijn pensioen uiterst gering was, eene kleine toelage verstrekt, en de Minister hield zich overtuigd, dat niemand der leden van de Vergadering in anderen zin zou gehandeld hebben.

De heer *Wintgens* meende dat de Regering zich een gansch verkeerd begrip had gemaakt van de waardigheid der regterlijke magt, die volgens hem veeleer was gelegen in een leven aan studie gewijd, in de wijze waarop de regterlijke betrekking werd vervuld, dan in het toekennen van toelagen. Het bevredigd, en ook hij wenschte, bijaldien de vaste bezoldiging voor de regterlijke ambtenaren niet voldoende was, dat deze naar billijkheid, doch naar vaste regelen werd verhoogd.

Ook de heer *Dullert* kwam op zijn bezwaar terug, betoogende, dat hij niet de periodieke verhooging, maar alleen de persoonlijke op geene vaste regelen steunende toelagen had bedoeld, en welke hij hoopte dat nu voortaan zouden ophouden.

De heer *Rochussen, Minister van Kolonien*, antwoordde hierop, dat Regering en Kamer het omtrent de zaak zelve eens waren, nl. dat de verhooging der bezoldiging wenschelijk was, en dat uit dien hoofde de periodieke toelagen niet werden afgekeurd. Het verschil betrof nog enkel den vorm, voor zooveel aangaat de personele toelagen, verleend aan den president en den vice-president van het Hoog Geregtshof. De Minister verklaarde geen bezwaar te maken, om ook die twee toelagen onder een vasten vorm te brengen, gelijk zulks ten aanzien van de leden van het Hoog Geregtshof plaats had. Overigens meende de Minister, dat de Regering zeer wel was doordrongen van het juiste begrip omtrent de waardigheid der Wetgevende Magt; dat die bovenal bestond in eene wezenlijke waardigheid, want dat aan den anderen kant niet mogt worden over het hoofd gezien dat de Indische Maatschappij eischte dat een regter, wilde hij invloed uitoefenen, niet op al te schralen voet kon leven.

De heer *van Hoëvell*, na al mede gewezen te hebben op de questien van verhoogde pensioenen en van toelagen aan de regterlijke magt, besprak meer bepaald de regeling der pensioenen bij de wet. Hij betoogde dat de meerderheid der Kamer die regeling verlangde, en dat wanneer ze niet was opgenomen in het Regerings-reglement, dit alleen het gevolg was van den regel dien men had aangenomen om in dit reglement alleen te spreken van algemeene verordeningen. Hij drong op die regeling bij de wet te meer aan, omdat het niet gold een Oostersch denkbeeld, maar een Westersch, waarover de Staten-Generaal zeer goed konden oordeelen. Hij rekende de regeling bij de wet ook hoogst noodig in het belang van de gepensioneerden zelven, die nu blootgesteld waren aan de individuële meening des Ministers, voorts noodig in het belang van *de justitia distributiva*, omdat thans voor de hoogere ambtenaren beter was gezorgd dan voor de lagere; eindelijk noodig uit het oogpunt van regtvaardigheid, opdat niet langer, gelijk tot dusver ten behoeve van enkelen, van de bepaling op het pensioen afgeweken werd. Eene motie van orde zou door den spreker niet worden voorgesteld, want dat hielp niet veel, daar de Minister reeds twee motien bezat, het gevoelen der Kamer uitdrukkende, zonder dat de vruchten daarvan merkbaar waren.

De heer *Rochussen, Minister van Kolonien*, antwoordde: 1°, dat hij zich niet herinnerde dat, bij de discussien over het Regerings-reglement, de Kamer ten aanzien van de pensioenen tot eenig besluit was gekomen; 2°, dat en regeling bij de wet niet noodig was uit het oogpunt der *justitia distributiva*, want dat de aangenomen grondslag een vierde was, voor alle ambtenaren, en 3°, dat hij reeds gisteren had aangetoond, hoe niet kon worden aangenomen het criterium van geschiktheid der Kamer om over zaken te oordeelen; want dat de Minister dan tegenover de Kamer in eene zeer valsche positie zou komen. De Minister moest zich ten dezen aan de Grondwet houden, aan de erkenning der behoefte.

De debatten werden daarna gesloten.

§ 11.

### Leger en Marine.

De heer *ter Bruggen Hugenholtz* sprak over de versterking des legers tot verhooging der zedelijke magt van de Regering en van de uitgaven daarvoor vereischt. Hij trad daarbij in eenige beschouwingen over den staat der Marine in Oost-Indie en over de voornemens der Regering omtrent de daarstelling van sommige aldaar te gebruiken vaartuigen, welke hij wilde weten of al dan niet tot oorlogsgebruik zouden dienen en of daarmede gehandeld was in overeenstemming met den Minister van Marine en in verband met de proeven door dezen laatste genomen met betrekking tot de verbetering van het oorlogsmateriëel.

De *Minister van Kolonien* toonde aan, dat het leger in Indie versterkt was; vroeger was het leger niet zoo uitgebreid noodig geweest als nu het geval was, en ter voorziening in die noodzakelijkheid had hij daartoe de vereischte maatregelen genomen, ook ten opzigte van de Marine, waarbij de stoomschepen vermeerderd waren, in overleg met den Minister van Marine. De zeemagt echter oordeelde dat in Indie vele diensten door haar verleend werden die niet tot hare roeping behoorden; die beschouwing was echter niet juist, maar ook om daaraan te gemoet te komen, gaf hij op wat er gedaan was aangaande den aanbouw van onderscheidene kleine stoomschepen ter vervanging van kleine civile zeilschepen. Dit alles zou veel uitgaven na zich slepen, hetgeen echter niet te vermijden was.

§ 12.

### Expeditie van Boni.

De heer *van Hoëvell* herinnerde hoe de Minister had verwacht dat deze op het einde dezer maand zou kunnen te gemoet zien het door hem gevraagde rapport over de eerste Bonische expeditie. Spreker moest zich dus nog wat oefenen in zijn geduld, maar hoe meer hij vernam van de zaak, hoe meer hij ook verlangde dat zij aan eene scherpe kritiek werd onderworpen. Langzamerhand kwamen hier te Lande slagtoffers dier expeditie aan, trachtende hunne gezondheid te herstellen; doch langzamerhand werd men al meer en meer overtuigd van hetgeen er zoo al plaats had gevonden. Thans zou eene nieuwe expeditie plaats hebben; dezelfde man die met de uitrusting van de vorige belast was, zou het nu ook doen voor de tweede expeditie; dit gaf geene aanleiding om te verwachten dat het nu beter zou gaan. Met een beklemd hart zag de spreker hetgeen plaats greep, en het scheen dat men in dezelfde fout verviel, want men had maanden te voren in de Javasche Courant openbaar gemaakt de geheele sterkte der nieuwe expeditie, en alzoo de Boniërs in de gelegenheid gesteld om al te doen wat noodig was om deze expeditie op nieuw te verijdelen. Hij was een groot voorstander van publiciteit ook in Indië; maar wat nu geschiedde ging te ver; het was nergens anders geschied. Wel geloofde de spreker dat de discussien van de Kamer geen invloed hadden op den inlander in Indië, maar hij was overtuigd dat in den bestaanden oorlogstoestand de Boniërs wel middelen zullen weten te vinden om kennis te bekomen van hetgeen op Batavia werd gedrukt. Hij verzocht derhalve van den Minister van Kolonien omtrent deze voorbarige mededeeling eenige inlichting.

De heer *Rochussen, Minister van Kolonien*, verklaarde dat hij het rapport, waarop de vorige spreker gedoeld had, vroeger dan hij meende, juist dezer dagen ontvangen had. Het lag voor den Minister, maar was te omvangrijk om te worden voorgelezen; de Minister had voor zich de overtuiging uit dit stuk geput, dat vooral wat betreft de uitrusting, de leeftogt en al wat verder benoodigd is voor gezonden en zieken, meer dan voldoende gezorgd was. De Minister kon dat met te meer gerustheid verklaren, omdat de hoofd-intendant, die de uitrusting had bezorgd, thans in het over de zaak onderhouden en zelfs voorgelezen wat de heer Thorbecke in der tijd had gezegd; en die hoofd-intendant was zoo volkomen overtuigd dat hij zijn pligt had gedaan, dat hij eene schriftelijke verdediging had opgesteld, die de Minister ook voor zich had liggen. Slechts op één punt was het gebleken, waaraan de troepen gebrek hadden, dat was aan levend vee, omdat men dacht het op Boni te zullen vinden. De Minister kon dus verklaren, dat al wat de uitrusting betrof, zeer goed was geweest. Vroeger reeds had hij evenwel een minder gunstig oordeel geveld over de uitvoering der expeditie; men had te lang verwijld. Men liet de troepen te lang kamperen en te veel aan vestingwerken arbeiden. Men heeft ook te weinig tijd gehad om die expeditie behoorlijk voor te bereiden; men had die een jaar moeten uitstellen en dit heeft op de geheele leiding van de zaak invloed gehad. Nu de tweede expeditie is vastgesteld, werd de uitrusting bezorgd, niet door denzelfden maar door een anderen ambtenaar, maar die de handelingen van zijn voorganger volkomen goedkeurde. Over die tweede expeditie zal thans de opperbevelhebber van het Indische leger zelf het bevel voeren, hetgeen de Minister in casu nuttig achtte, omdat in zijne hand het militair en het staatkundig gezag zou vereenigd zijn. Wat betreft de mededeeling in de nieuwsbladen van de sterkte der expeditie, meende de Minister in de eerste plaats dat in ons Land in het jaar 1830 hetzelfde was gebeurd; doch in de tweede plaats verwonderde zich de Minister dat die aanmerking was gekomen van de zijde van den heer van Hoëvell. De Boniërs lezen de Javasche Courant of ze lezen niet; lezen zij die wel, dan zou men daaruit een gansch ander argument kunnen trekken; lezen zij die niet dan zou de mededeeling geen kwaad gevolg hebben. Overigens geloofde de Minister niet, dat de mededeeling gevaarlijk was, want de expeditie zou geen harden stijd hebben te verduren; alleen had men de moeijelijkheden van een guerilla oorlog te boven te komen. De Minister kon niet af bij deze gelegenheid te betreuren, dat de hoofdstad Boni was verbrand geworden, want hij meende dat, waar onze wapenen de overwinning behaalden, alleen goedertierenheid en welwillendheid vertrouwen moesten wekken en de bevolkingen tot ons lokken. Overigens wist de Minister niet, welke de taktische voornemens waren van de expeditie, en al wist hij ze, zou hij ze niet kunnen mededeelen; maar hij vleide zich dat die tweede expeditie de laatste zou zijn.

De heer *van Hoëvell* verheugde zich dat de Minister in het bezit van het rapport was, maar hij hoopte dat de Minister iets meer zou doen dan het weinige daaruit bekend te maken, hetgeen door hem thans was medegedeeld. De zaak was met de uiterste belangstelling in de Kamer behandeld; er waren woorden gebezigd die het noodzakelijk maakten dat er een helder licht over opging. Men had gezegd dat onze militairen waren opgeofferd en de Minister was toen onder den indruk, dat hij zelf vreesde dat het resultaat van een onderzoek niet gunstig zou zijn. Spreker nam dus de vrijheid in het belang der zaak, van de waardigheid der Regering en in het belang der toekomst, den Minister uit te noodigen, aan de Kamer mededeeling te doen van de stukken, waarvan hij in het bezit was gekomen.

De heer *Rochussen, Minister van Kolonien*, antwoordde, dat de ontvangen stukken van zoo grooten omvang waren, dat hem nog de tijd ontbroken had die naauwkeurig en naauwgezet na te lezen, zoodat hij nog niet kon beoordeelen, of ze konden worden gepubliceerd en welk gedeelte daarvan voor publicatie niet vatbaar was. Na afloop der tegenwoordige discussien, zou de Minister ze onmiddellijk onderzoeken, en bij gelegenheid van de behandeling van het XIde hoofdstuk der Staatsbegrooting, zou de heer van Hoëvell in de gelegenheid zijn iets naders daarvan te vernemen.

De heer *van Diggelen* ondersteunde het verlangen van den heer van Hoëvell, en betoogde dat de publiekmaking der ontvangen stukken ook daarom noodzakelijk was, opdat blijke dat de mannen, aan wie Indië's belangen waren toevertrouwd, niet alleen waren eerlijk maar ook bekwaam.

§ 13.

### De opstand in het Rijk van Bandjermasin.

De heer *Sloet tot Oldhuis* gewaagde van de wenschelijkheid om het Rijk van Bandjermasin onder het Nederlandsch bestuur te brengen, een denkbeeld in het Voorloopig Verslag opgenomen, alsmede van de onlusten aldaar voorgevallen, die hij overdreven voorgesteld achtte, geloovende hij dat de gebeurtenissen aldaar op zich zelve stonden, en volstrekt niet waren ontstaan uit de uitvoering van Westersche begrippen. Ter bevestiging van de rust ook in die streken even als elders achtte hij het stellen van die oorden onder Nederlandsch gezag allezins noodig. Dergelijke uitbreiding van magt zou niet zoo zeer tot groote uitgave aanleiding geven, en mogt dat het geval zijn, dan zouden, meende hij, die onkosten wel besteed en in de toekomst veelvoudig vergoed worden, aangezien die Landen uiterst vruchtbaar waren en velen zouden uitlokken zich aldaar te vestigen. Dergelijke uitbreiding zou ook kunnen dienen om ons gezag meer op vasten voet te brengen op het eiland Borneo, waar het Nederlandsch Bestuur nog slechts steunt op met Vorsten aangegane overeenkomsten.

De heer *van Hoëvell* verklaarde niet zeker te zijn dat de rust te Bandjermasin bevestigd was. Hij meende toch dat de leiding der zaken aldaar niet van dien aard was dat eene spoedige vreedzame ontknooping te wachten was, en daarop vertrouwde hij te minder, omdat de residenten aldaar ieder oogenblik verwisseld werden. Als er geen beter beleid opdaagde dan voorzag hij nog een reeks van moeijelijkheden. Hij eindigde met de vraag hoe het mogelijk was dat, volgens het beweren des Ministers, de aangelegenheden van Banjermasin indirectelijk in verband stonden met de discussiën in deze Kamer gehouden.

De *Minister van Koloniën* geloofde ook dat, in vergelijking met vroegere gebeurtenissen, de onlusten in Banjermasin niet zoo zeer de ongerustheid moesten opwekken. Bij elke nieuwe vestiging, dat leerde de ondervinding van elders, werd de rust des Lands verstoord; dit was ook hier het geval; en naar de bij hem ingekomen berigten, meende hij te mogen veronderstellen dat de rust binnen kort zou hersteld zijn. Later hoopte hij omtrent het punt door den eersten spreker behandeld meer omstandige inlichtingen te kunnen geven, dan nu in de Memorie van Beantwoording het geval was.

§ 14.

### Openstelling van havens in Nederlandsch Indië.

Geene discussie.

§ 15.

### In- en Uitgaande regten.

Geene discussie.

### Algemeene beraadslaging over het cultuur-stelsel.

De heer *Duymaer van Twist* wenschte thans te spreken over de reactie die tegenwoordig betrekkelijk den vrijen arbeid plaats had. Omtrent dezen vrijen arbeid werd thans gesproken alsof het een punt was dat nu eerst moest worden uitgemaakt, alsof het gold de vraag of al dan niet naar vrijen arbeid zou worden gestreefd? Naar zijne meening echter was die vraag bij het Regerings-reglement reeds aanmerking nemen: de heerendiensten en het cultuurstelsel. Wat de heerendiensten betrof had art. 57 van het Regerings-reglement bevolen dat de verordeningen daaromtrent om de vijf jaren moesten worden herzien met het doel om daarin trapsgewijze vermindering te brengen. Volgens art. 56 moest vrije arbeid staan naast gedwongen cultuur, omdat ook hier een toestand van overgang was voorgeschreven. Er moet worden voorbereid, zegt art. 56, eene regeling steunende op vrijwillige overeenkomsten met de betrokken gemeenten en personen als overgang tot een toestand waarbij de tusschenkomst des bestuurs zal kunnen worden ontbeerd. Waarheen de rigting dus moest zijn, was reeds *in terminis* beslist; opmerkelijk was het daarbij, dat die bepaling niet was uitgegaan van nieuwigheidszoekers, maar van hen die behoorden tot de behoudende partij. In een onderzoek tredende omtrent hetgeen aanleiding kon hebben gegeven tot die bepalingen van het Regerings-reglement herinnerde de spreker dat er een tijd was dat de heerendiensten op Java overdreven werden, dat het zelfde plaats greep ten aanzien van cultures en landrente, dat de bevolking slechts gering voordeel uit die cultures trok en dat zij zelfs dat kleine voordeel niet altijd ontving. Men had dit wel eens genoemd stelselmatige uitputting der Javaansche bevolking; hij geloofde dat dergelijke lasterlijke beschuldiging op geen enkel Gouverneur-Generaal en op geen enkel Minister van Kolonien toepasselijk was. Dit was ook daaruit blijkbaar, omdat men, zoodra men gekomen was tot het bewustzijn van het kwaad, ook een keerpunt aannam. De rigting van dat keerpunt was in het Regerings-reglement aangewezen. Er komt bij, dat zelfs de bekwaamste onder de bekwamen van de behoudende partij in den laatsten tijd te kennen had gegeven dat het cultuurstelsel niet bestemd was om blijvend te bestaan, dat het alleen ingevoerd was met het oog op de omstandigheden. En wat wilden nu de reactionairen? Zij wilden handelen alsof er niets gebeurd, alsof er niets geschreven ware en eenvoudiglijk het bestaande behouden. Wat moest er echter in de rigting van het Regerings-reglement gedaan worden? Er zijn die zeggen dat geheel vrije arbeid op Java onmogelijk is, zoolang heerendiensten bestaan en zoolang niet het individueel landbezit is ingevoerd. Spreker stemde dit volkomen toe, maar daaruit volgde niet, dat alle vrije arbeid moest worden geweerd; het Regerings-reglement zelf gebruikte het woord *trapsgewijze*. En wat nu het cultuurstelsel betreft, ook daaromtrent zeide het Regerings-reglement, dat een toestand van overgang aan de eindregeling moest voorafgaan. Naar zijne meening moest men in het tegenwoordige tijdperk het volgende doen. Men moest trachten van lieverlede weg te nemen de hinderpalen die aan de regeling van vrijwillige overeenkomsten in den weg staan. Elke stap op dien weg gedaan zou zijn een stap nader tot de regeling zelve. In de eerste plaats late men den vrijen loop aan de ontwikkeling en de toepassing van het besluit vervat in het Staatsblad van 1838, n°. 50. In de tweede plaats trachte men zooveel mogelijk verband te brengen tusschen heerendiensten en vrijen arbeid. Het is bekend dat vrije arbeid zeer belemmerd wordt door de heerendiensten. Reeds zijn er pogingen gedaan bij voorbeeld bij de theecultuur om den vrijen arbeid aan te moedigen, door vrij te stellen van heerendiensten. Zou het ook niet mogelijk zijn een middel van afkoop voor die heerendiensten te vinden? In de derde plaats bestond zeer zeker tegen den vrijen arbeid een groote hinderpaal. Het is bekend dat onder hen die zich eenmaal tot vrijen arbeid hadden verbonden, of uit luiheid of uit anderen hoofde aan dien arbeid niet voldoen. Nu was er in Indië geen ander middel om de zoodanigen tot hun pligt te brengen, dan ze tot schadevergoeding voor den regter te dagvaarden. Dat middel was niet voldoende. Hij die een goed middel wist uit te vinden om kort en goed regt te doen zou in deze eene groote dienst aan den Lande bewijzen.

Ten slotte zeide de spreker een woord over de resultaten van het streven naar vrijen arbeid. Daarover bestond groot verschil van gevoelen. Er zijn die van deze resultaten hoog opgeven; er zijn ook die ze eene mystificatie noemen. De spreker geloofde dat de waarheid tusschen beiden in lag. Hij wilde niet spreken van die soort van vrijen arbeid, welken de inlander van zelf produceerde, namelijk van het tweede gewas; dat dit vrijwillige arbeid was kon niemand tegenspreken. Wanneer men de Javanen paardenvrachten 20 uren ver tegen een klein loon zag transporteren, bleek dan niet daaruit dat de Javaan zeer wel vatbaar was voor vrijen arbeid? Bovendien op de hoofdplaats bestond vrije arbeid even als hier te Lande in alle mogelijke bedrijven, zoowel voor particulieren als voor het Gouvernement. Ook ten platten lande werd veel vrije arbeid verrigt, bij de suiker- en theecultuur, zoowel in als buiten fabrieken; bij de Gouvernementswerken, bij het maken van bruggen, wegen en gebouwen en zelfs zijn de zeer uitgebreide waterwerken van Soerabaija, de grootste die ooit zijn tot stand gekomen, de vrucht geweest van vrijen arbeid. Spreker wilde niet beweren dat al die zaken en overal door vrijen arbeid was tot stand gebragt; want enorm veel hing daarbij af van den invloed van residenten of assistent-residenten. Het vraagstuk zou steeds blijven een punt van verschil, omdat het voor geen bewijs vatbaar was. Doch al ware de vrije arbeid nu minder aanwezig dan werkelijk het geval was, dan was het nog geene reden om dat streven naar vrijen arbeid te keer te gaan, die toch was overeenkomstig de natuur van de zaak en geheel in den geest van de wet. Wanneer de treurige ondervinding van vroegere jaren had geleerd, dat de Gouvernementsdwang in alles niet tot voordeel heeft gestrekt en dat later groote werken zijn tot stand gekomen door vrijen arbeid, met toeneming van de welvaart der bevolking, heeft men dan niet, vroeg de spreker ten slotte, reden genoeg om voort te gaan op den goeden weg, al heeft men niet op eens alles verkregen wat wenschelijk schijnt.

De heer *van Nispen van Sevenaer* verklaarde een onderzoek te hebben ingesteld tot oplossing van het verschijnsel dat bij de opgaven van de producten een groot verschil tusschen de verkregen en de verkochte koffij bestond. Dat onderzoek had voldoende uitkomsten voor hem opgeleverd met uitzondering van het jaar 1850, waaromtrent hij nog wel, zoo mogelijk, eenige inlichtingen zou willen bekomen.

De heer *van Hall* merkte op, dat noch het Voorloopig Verslag, noch de Memorie van Beantwoording, een enkel woord had gesproken om tegen te gaan de denkbeelden die de heer van Twist omtrent den vrijen arbeid tracht te doen zegevieren. De uitgesproken uitvoerige rede tegen hetgeen die spreker genoemd had reactionairen tegen vrijen arbeid, kon toch niet zijn gerigt tegen *lettervruchten*, en daar er dit jaar tegen den vrijen arbeid in de Kamer niet was gesproken moest spreker als oud pleiter aannemen, dat er nu door den heer van Twist antwoord was gepleit op sprekers rede in het vorig jaar gehouden, weshalve hij spreker meenen moest dat hij was de reactionair, dien de heer van Twist op het oog had. Maar de spreker moest opmerken, dat hij ten vorigen jare juist had willen waken tegen reactie, tegen het Regerings-reglement, daar hij de wet wilde handhaven, niet alleen omdat ze wet was, maar met het oog op het belang van Indië. Ten verleden jare had de heer van Twist eene merkwaardige redevoering uitgesproken,

tot onderzoek van de vraag of vrije arbeid bestaanbaar en mogelijk was, en toen had hij spreker eenvoudig gevraagd: maar zullen wij, als uwe stellingen opgaan, ook bij voortduring kunnen blijven rekenen op het batig slot? Op die vraag is geen antwoord gegeven, en die vraag herhaalde de spreker dit jaar nog eens. Beschouwde men onzen toestand in Indië in vergelijking met Britsch Indië, dan zag men ja dáár den vrijen arbeid en dat er de heerendiensten zeer luttel waren; maar de finantiën van Britsch Indië waren zoodanig, dat men niet meer weet op welke wijze het deficit te dekken. Van alle zijden wordt een onderzoek ingesteld naar de beste wijze om belastingen te heffen en de deskundigen zeggen dat ze niet uit te schrijven zijn. Wij daarentegen genoten uit Oost-Indië groote inkomsten, die voor ons noodig en onmisbaar waren, en hoe krijgen wij die inkomsten? Doordien wij die belasting heffen welke volgens den heer van Twist, die het ten vorigen jare had erkend, de beste en eenige belasting was in Indië te heffen: namelijk gedwongen arbeid. En zoo wij nu die belasting afschaften, dan was de vraag, hoe heffen wij eene andere belasting? De vraag moest dus niet zijn: is vrije arbeid bestaanbaar en mogelijk, maar is die vrijheid mogelijk met behoud onzer inkomsten?

Spreker trad daarna in eene korte beschouwing over de uitlegging door den heer van Twist aan de wet gegeven. Dat lid had betoogd, dat de artikelen 56 en 57 van het Regerings-reglement de strekking hadden dat de vrije arbeid moest worden ingevoerd. Indien dit waar was, zeide de spreker, in al zijn omvang, dan zou dit resultaat slechts een nader bewijs zijn dat de Staten-Generaal onbevoegd waren om wetten voor Oost-Indië te maken. Maar zoodanig is de bedoeling van de Wetgevende Magt niet geweest. Bedoelde bepalingen, zeide de spreker uit Amsterdam, waren niet uitgegaan van de zoogenaamde nieuwigheidzoekers, maar van den bekwaamste onder de bekwamen van de behoudende partij. Is dit zoo, dan moest ook sprekers opvatting van de bedoeling dier artikelen meer overeenkomstig de waarheid zijn dan die van den spreker uit Amsterdam. Wat toch willen de nieuwigheidzoekers? Het stelsel van den vrijen arbeid met rassche schreden invoeren; en wat wilde de bekwaamste onder de bekwamen? Hij wilde behouden wat wij hebben, maar de deur openlaten voor de mogelijkheid van vrijen arbeid. Spreker zou niet meêdeelen wat die bekwaamste onder de bekwamen hem verleden jaar na het uitspreken zijner rede had gezegd; maar wel wilde hij de verzekering geven, dat men was gekomen tot dat onhoudbare standpunt, dat men *iets* heeft moeten toegeven om niet alles te verliezen bij den onverpoosden aandrang, en dat men, gelijk een geschikt kapitein, om het schip niet geheel te doen verloren gaan, in Gods naam een deel van de lading over boord heeft geworpen. Er is dus geene reactie tegen den vrijen arbeid, maar er is reactie tegen de uitlegging van het Regerings-reglement in strijd met zijne bedoeling. Art. 57 van dat reglement stelt in beginsel vast de volledige instandhouding van het cultuur-stelsel; hij had dit verleden jaar ontwikkeld en zou daarop niet in het breede terugkomen. Instandhouding maar met wijzigingen, waarvan geene enkele uitdrukt, dat nu reeds de vrije arbeid moet worden ingevoerd. Art. 57 schrijft voor het voorbereiden van eene regeling, welke regeling eerst zijn zal de vrije arbeid. De zoogenaamde reactionairen willen dus zorgen, dat men dien voorbereidenden toestand niet vooruit loope, maar afwachten wat de tijd zal medebrengen.

Ten aanzien van de middelen die de heer van Twist had aangewezen om met rasse schreden tot het einddoel van den vrijen arbeid te komen, merkte de spreker op, hoe gewezen was op de moeijelijkheid dat men niet kon vertrouwen op die vrije arbeiders en dat het eenige middel van dwang bestond in dagvaarding tot schadevergoeding. Het was in ons Land niet bekend dat een meester zijn bediende voor den regter wilde dwingen om te werken. Waarom? omdat wij eene bevolking hadden die werken wilde, en het was juist die werklust, die den Javaan ontbrak. En het was ook om die reden, dat vrije arbeid op Java onmogelijk was. Ten slotte herhaalde de spreker de vraag, die hij ook ten vorigen jare tot den heer van Twist had gerigt: wat zullen wij, als wij den suikerfabrikant geen arbeiders leveren, dan geven als æquivalent voor de groote voordeelen welke deze aan de Schatkist opbrengt? En hij kwam bovendien daarop terug dat de vraag die hier behandeld werd, niet kon zijn van speculativen of philantropischen aard, maar eene vraag van practischen aard: kunnen wij den vrijen arbeid invoeren, zonder het batig slot te verdeelen? En dit was de vraag die in eene Staatsvergadering behoorde behandeld te worden.

De heer *Rochussen Minister van Kolonien*, meende, ondanks de waarde die hij hechtte aan de redevoering van den vorigen spreker, van zijn standpunt, waar het zoo gewigtige en groote belangen gold, het stilzwijgen niet te mogen bewaren, en hij zou derhalve trachten den heer van Twist te volgen in de verschillende punten door hem besproken.

Ten aanzien van het eerste punt wilde de Minister met hem aannemen, het onderscheid dat in het oog moest worden gehouden tusschen de heerendiensten verrigt in het algemeen belang en tusschen de cultuurdienst. Met hem wilde de Minister aannemen, dat voor zooveel de heerendiensten betrof op enkele punten, in enkele oogenblikken die heerendiensten overdreven waren geworden, voornamelijk bij den aanleg van vestingwerken. Wat het tweede punt betreft, de cultures en de toepassing van art. 56 van het Regeringsreglement stemde de Minister in met den heer van Hall, dat dit art. niet oorspronkelijk aldus was voorgedragen door de Regering, maar van lieverlede was gewijzigd op den onophoudelijken aandrang van hetgeen de heer van Twist had genoemd nieuwigheidzoekers. Men was daardoor eindelijk moeten komen tot het punt om te vragen, wanneer de tusschenkomst van het bestuur niet meer gevorderd wordt, wat zou dan het einddoel zijn? En nu was de Minister niet in het minst bezield met den geest van reactie, en daarom herhaalde hij nu wat hij ten vorigen jare had gezegd. Men had hem toen gevraagd: wanneer zal de tusschenkomst van het bestuur kunnen ontbeerd worden? Wat hij toen antwoordde, antwoordde hij ook nu: *zoodra gij het batig saldo zult kunnen ontbeeren.* De heer van Twist had eenige middelen aangewezen om des te rasser tot het einddoel te geraken. Hij wilde den vrijen loop laten aan het Staatsblad van 1838, dat wil zeggen aan de onderhandelingen van particulieren met de inlandsche hoofden. De middelen van overreding waren vele en de Minister had meermalen gehoord, van zeer schitterende en van zeer klinkende middelen van overreding. De Minister geloofde, dat wanneer die onderhandelingen niet werden gecontroleerd, de toestand van den Javaan in de toekomst veel donkerder zou worden. — De spreker uit Amsterdam verlangde ook een verband tusschen vrijen en gedwongen arbeid; maar dit juist was de moeijelijkheid. Waarop toch rustte de verpligting tot arbeid? Op de personen? Neen, op den grond, op hen die genot hebben van den grond, dus op de gemeenten. Onttrekt men nu een deel der bevolking aan die verpligting, dan doet men niets anders, dan ze overdragen op de overblijvende bevolking. Tot versterking van zijn betoog, had de heer van Twist gewezen op de theecultuur in de Preanger-regentschappen, verkeerden in een exceptionelen toestand. Zij konden dus niet dienen tot vorm. Nam men dien toestand aan, de Minister zou waarlijk niet weten op welk beginsel de Indische maatschappij zou rusten. De heer van Twist had gezegd, dat niemand zou tegenspreken, dat de tweede gewassen niet door vrijen arbeid werden geproduceerd: maar de Minister zou het tegenspreken, want die tweede gewassen werden menigmalen op bevel geplant. Zoo had de heer van Twist ook aangehaald de huurlanden; wanneer daarmede waren bedoeld de Vorstenlanden, dan zou de Minister met dien spreker geheel in gevoelen moeten verschillen, daar de Javanen daar verpligt waren te verrigten algemeene heerendiensten en diensten die op den grond rusten. De heer van Twist had opgemerkt, dat het welslagen van den vrijen arbeid veel afhing van den invloed der residenten; ten vorigen jare reeds had de Minister daaromtrent zijne meening gezegd, maar hij wenschte nu een ander getuige op te roepen, en die getuige zou juist zijn de uitvoerder van die groote waterwerken van Soerabaija, waarop de heer van Twist gewezen had als vrucht van vrijen arbeid. Die uitvoerder, een hoofdingenieur van den waterstaat, bevond zich thans in het Moederland en had den Minister over den vrijen arbeid in het algemeen, en over dien bij de waterwerken van Soerabaija in het bijzonder, eene Memorie ingediend, die de Minister zich veroorloven zou aan de Kamer geheel voor te lezen.

(De Minister leest dat stuk voor, waaruit o. a. hoofdzakelijk bleek, dat in Indië nergens de vrije arbeid bestond in de beteekenis, die men er in Europa aan hecht; dat men op de vrije arbeiders geen staat kan maken; dat bij de waterwerken van Soerabaija soms de arbeiders in die mate weg bleven dat men gedwongen arbeiders in de plaats moest stellen; dat eindelijk de resident het voorstel deed aan den Gouverneur-Generaal om den gedwongen arbeid te herstellen: dat daarop eene commissie van onderzoek werd ingesteld: dat de vrees der regenten om uit hunne betrekking te worden ontslagen, hen noopte op nieuw arbeiders te leveren; dat eindelijk echter de werken door gedwongen arbeid moesten worden voltooid.)

De heer *van Hoëvell* meende dat het gevoelen van den heer van Hall was, dat hier alleen de vraag moest gelden of men het batig saldo kon behouden, en dat hier philantropische beschouwingen niet te pas kwamen. Wanneer men inderdaad meende dat het onderzoek noodeloos was of de vrije arbeid was in het belang van den Javaan, dan kwam het daarop neer dat de Javaan dwangarbeid moest verrigten, ten voordeele van de schatkist van Nederland. Dat stelsel wilde de spreker zelfs niet bestrijden, maar herinneren dat hij bij eene vorige gelegenheid had verklaard hoe elke wijziging in het cultuur-stelsel behoorde getoetst te worden aan de belangen van de schatkist. En nu was het z. i. mogelijk om den Javaan productief te doen zijn voor de schatkist en tevens langzamerhand aan den vrijen arbeid zijn loop te laten. Hij zou slechts wijzen op een feit dat hem thans voor den geest stond. De landrente was een middel om de schatkist te stijven; daar waar het mogelijk was die te verhoogen, moest men de belasting in arbeid verminderen. De heer van Hall verheugde zich in het batig slot, de spreker ook; dat slot hing echter af van de prijzen, en waren die nu reeds gedaald, gelijk voor acht jaren, dan zou het batig slot reeds verdwenen zijn. Dit was het gevolg van het stelsel in Indie, doch als men zich afhankelijk stelde, niet van de prijzen der producten, maar van belastingen in geld, dan zou de toekomst zekerder zijn. Zoo waren thans de uitgaande regten op de cultures voor een groot deel fictief; maar wanneer de productie vermeerderde gelijk in het stelsel van den spreker lag, en dit tengevolge van particuliere industrie, en die productie werd uit Java uitgevoerd, dan zouden die regten geene fictie zijn. Uit dit weinige bleek z. i. dat de voorstellen der nieuwigheidzoekers de belangen der schatkist op het oog hielden, maar den Javaan niet wilden beschouwen als een instrument, tot voeding van de schatkist. Met belangstélling had de spreker overigens de rede des Minister s aangehoord over den vrijen arbeid; sprekers zienswijze daarover was bekend en hij zou er thans niet op terugkomen. Hij wilde alleen doen opmerken dat het belangrijk stuk door den Minister voorgelezen, alleen betrof een speciaal punt: Soerabaija, maar dat Soerabaija niet was Java, want dat er verschillende streken waren op Java waar wel degelijk individueel landbezit bestond. Spreker eindigde met eene aanhaling uit eene dezer dagen verschenen brochure van den heer Bekking, ten betooge dat vrije arbeid op Java inderdaad mogelijk was, en dat de strijd daartegen moest geacht worden hopeloos en gevaarlijk te zijn.

De heer *van Hall* beantwoordde den vorigen spreker kortelijk, op den voorgrond plaatsende dat de billijkheid den heer van Hoëvell had behooren te nopen om sprekers redevoering in verband te brengen met die welke hij ten vorigen jare had gehouden, en waarin hij juist had aangetoond dat het stelsel van gedwongen cultuur was in het belang van den Javaan en dat vrije arbeid niet mogelijk was. Ook spreker had dus wel degelijk een onderzoek gedaan omtrent hetgeen het meest wenschelijk was voor den toestand van den Javaan. De heer van Hoëvell had gewezen op twee bronnen van inkomst: op de landrente en de uitgaande regten. Wij hadden het voorbeeld van Britsch Indië, waar beide middelen werden geheven, doch waar zelfs de gewone uitgaven in Indië niet konden worden gedekt. Spreker hield zich nog altijd vast aan de verklaring van den heer van Twist ten vorigen jare, dat arbeid de beste belasting was die in Indië kon worden geheven. Spreker eindigde met te erkennen dat hij niet geloofde dat de heer van Hoëvell enkel een theorist was; maar dat hij veeleer overtuigd was dat al diens beschouwingen eene zeer praktisch-politische rigting hadden.

De heer *van Twist* nog eens het woord vragende, verklaarde dat hij het woord *reactie* niet in kwaden zin had bedoeld; dat hij zich vast hield aan de wet, en dat deze naar zijne overtuiging had uitgemaakt, dat er op Java moest worden gestreefd naar vrijen arbeid; spoedig of langzaam, dit hing van het bestuur af, maar zij die beweerden, dat vrije arbeid onmogelijk was, moesten ook den moed hebben, de wijziging van het Regerings-reglement voor te stellen. De Minister had als tijdstip tot het einddoel opgegeven den tijd waarin we het batig slot zouden kunnen ontberen. Spreker geloofde niet, dat zij die art. 56 voordroegen, de bedoeling hadden om de schatkist van het batig slot te berooven, en wanneer dit werkelijk niet het geval was, dan zou art. 56 zijn eene mystificatie zoo groot als er ooit een was gepleegd. Ook geloofde hij niet dat die mannen zouden hebben toegegeven aan eenigen aandrang, daar hunne daden niet hadden aangetoond dat zij zoo toegevend waren jegens aandrang van buiten, wanneer ze niet tevens overtuigd werden dat het algemeen belang toegeven vorderde.

De heer *Sloet tot Oldhuis* deelde mede dat men als gerucht had verspreid, dat aan de ambtenaren, speciaal aan de residenten op Java, zoo al geene bepaalde bevelen, dan toch geheime wenken waren gegeven, om den vrijen arbeid zooveel mogelijk te stuiten. Naar zijn inzien zou dit strijdig zijn met het Regeringsreglement hetwelk hij in den zin van den heer van Twist opvatte; en daarom vroeg hij aan den Minister

De heer *Rochussen*, *Minister van Kolonien*, zeide dat zijn antwoord op die vraag zeer gemakkelijk en zeer kort kon zijn. Ten aanzien van de cultures zou hij, zoodra de daartoe betrekkelijke § aan de orde was, een brief voorlezen dien hij aan den Gouverneur-Generaal had geschreven, en dan zou de Kamer kunnen oordeelen, of hij ten deze partijdig of onpartijdig was geweest; doch hij wilde nu reeds verklaren, dat hij omtrent het cultuurstelsel niets geschreven, doch omtrent de heerendiensten slechts een punt bepaald had, nl. dat de scholen voor inlandsche kinderen door de bevolking zelve moesten worden gebouwd en dit wel om verschillende redenen. O. a. deze, waaruit tevens blijken kan het gevaar van overplanting van Westersche begrippen. Europesche bouwkundigen hadden scholen gebouwd met banken voor de kinderen; maar Javanen zitten niet, en zoodra men ze laat zitten, worden ze in het oog van den inlander geheel andere menschen in de Maatschappij.

Niemand meer het woord vragende worden de beraadslagingen gesloten en de Vergadering uitgesteld tot morgen ochtend ten 11 ure.

## Bepalingen omtrent den doortogt en het vervoer van Landverhuizers.

Het wetsontwerp houdende bepalingen omtrent den doortogt en het vervoer van landverhuizers, ingezonden bij Koninklijke boodschap van 19 october 1858, bleef in de vorige Zitting onafgedaan. Van wege de Tweede Kamer der Staten-Generaal is daarover een voorloopig verslag uitgebragt, onder dagteekening van 7 julij 1859. De Zitting scheen toen reeds te ver gevorderd om vóór hare sluiting de afdoening van het ontwerp, althans door de beide Kamers, te mogen verwachten. Thans is het ontwerp op nieuw aangeboden, nadat daarin ten gevolge der bedenkingen van de Tweede Kamer ten aanzien van sommige punten wijziging is gebragt.

# Staatsbegrooting voor 1860.

MEMORIEN VAN BEANTWOORDING.

HOOFDSTUK IV. (*Departement van Justitie.*)

§ 1. De Regering deelt volkomen in den vrij algemeenen wensch, dat er eindelijk eene reorganisatie onzer regtelijke instellingen mogt kunnen tot stand komen, maar zij is nog niet zoo overtuigd, dat het tegenwoordig oogenblik zoo uitnemend geschikt is om daartoe te geraken. De uitslag der laatstelijk daartoe aangewende poging heeft bij haar de vrees versterkt, dat bij het groot verschil van meening tusschen de regtsgeleerden omtrent schier alle hoofdpunten welke daarbij ter sprake moeten komen, de wettelijke vaststelling van een volledig zamenstel van organisatie voor alsnog bezwaarlijk zal te verwezenlijken zijn. Ofschoon, volgens het Voorloopig Verslag over het in de vorige Zitting ingediend ontwerp, de Commissie van Rapporteurs er zich op had toegelegd om de Regering in te lichten omtrent de zienswijze van de meerderheid der leden, was dit haar omtrent sommige hoofdbeginselen, zoo als de voorgestelde opdragt der beregting van de appellen in burgerlijke zaken aan den Hoogen Raad, niet mogen gelukken; doch bij de stemming over het artikel, waarin dat beginsel was uitgedrukt, bleek dat eene zeer groote meerderheid er tegen gestemd was. Ofschoon het zeer mogelijk is, dat dit het gevolg was van den invloed, dien de gewigtige argumenten der bestrijders bij de discussien hebben uitgeoefend, mag het toch bevreemden, dat juist het voorgesteld behoud van den Hoogen Raad als zuiver hof van cassatie eene der redenen geweest is waarom een vroeger ontwerp (wel is waar toen het personeel der Tweede Kamer van de Staten-Generaal anders zamengesteld was dan thans) werd afgekeurd. Tegenover den vrij algemeenen aandrang tot spoedige indiening van een nieuw ontwerp, waarvan § 1 van dit Voorloopig Verslag thans melding maakt, mag de Regering de opmerking niet verbergen, dat in § 1 van het Voorloopig Verslag over de jongste wetsvoordragt tot regtelijke organisatie uitdrukkelijk was te kennen gegeven, dat, mogt die proef mislukken, „het aan verscheidene leden wenschelijk zoude voorkomen, vooreerst geene nieuwe pogingen meer in het werk te stellen om welligt eene geringe meerderheid te vereenigen, maar de zaak voorloopig te laten rusten tot dat zich daaromtrent meer eenstemmigheid zal hebben geopenbaard." Door de gevallen beslissing omtrent het cassatie-systeem mag eerst dan gezegd worden een stap voorwaarts te zijn gedaan, als mag worden aangenomen, dat de tegenstanders van dat systeem in het gevoelen van de meerderheid zullen berusten. Mag de Regering uit het tegenwoordig verslag afleiden, dat de meerderheid het vroeger uit de Kamer zelve voortgekomen denkbeeld, om deze aangelegenheid te laten rusten, niet is toegedaan, dan zeker zal elk, die wenscht dat eenig organisatieplan kans hebbe van te worden aangenomen, gereedelijk instemmen met hetgeen door den Minister onlangs is medegedeeld bij de discussiën over de wijziging van hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1858, als zullende kunnen leiden tot bereiking van dat doel. Moet toch de netelige vraag over het getal en de zetels der geregtshoven behandeld worden te gelijk met vele andere betwiste vraagpunten, dan zeker is de kans van slagen zeer twijfelachtig.

§ 2. De invoering van nieuwe wettelijke voorschriften over onderwerpen, wier regeling vroeger steunde op hier te Lande executoir verklaarde verordeningen van Franschen oorsprong, schijnt van zelf de meest geschikte gelegenheid aan te bieden tot afschaffing der laatstbedoelde. Langs dien weg zijn bereids zeer vele Fransche verordeningen uitdrukkelijk of stilzwijgend afgeschaft.

§ 3. De nadeelige zijde der magt, aan ouders toegekend tot het verleenen van handligting aan hunne minderjarige kinderen, welke den leeftijd van 18 jaren bereikt hebben, ligt uitsluitend in de bevoegdheid, welke dezen daardoor erlangen om te beschikken over de op het grootboek der Nationale schuld ingeschreven kapitalen, die volgens art. 576, 5.⁰ van het Burgerlijk Wetboek als roerend goed worden beschouwd. Er werd daarom, ook door vroegere Ministers van Justitie, meermalen gewezen op het eigenaardige, dat de verlangde beperking dier bevoegdheid wierd gesteld in de wet, welke het beheer en de inrigting der grootboeken onzer Nationale schuld moeten regelen. Het blijkt intusschen dat door een of meer leden bij vorige gelegenheden de voorkeur gegeven werd aan eene regeling dezer aangelegenheid bij eene afzonderlijke wet. De Regering zoude voor zich geen bezwaar zien in de voordragt van zoodanige wet, indien zij niet vreesde, dat eene afzonderlijke wijziging van ons Burgerlijk Wetboek bij een groot aantal leden geen bijval zoude vinden, omdat velen tegen dergelijke partiële wijzigingen ter wegneming van enkele gebleken leemten in ons burgerlijk regt gestemd zijn.

§ 4. Het is bij het verschil tusschen de bepalingen der Nederlandsche en vreemde wetgevingen over naamlooze vennootschappen eene hoogst moeijelijke vraag, van welk beginsel men behoort uit te gaan ter regeling der voorwaarden, aan buitenlandsche maatschappijen op te leggen, om hier te Lande te mogen handelen. De Regering was van oordeel, dat die buitenlandsche vennootschappen niet behoeven te worden geweerd, en dat, vermits eene volkomene toepassing onzer wet op dit stuk op die vreemde maatschappijen inderdaad met eene wering gelijk zou staan, bij die bestaande ongelijkheid van wetgeving niets beter te doen overbleef dan onze wet door het scheppen van *zooveel mogelijk equivalente* bepalingen. Nu een op dit beginsel berustend plan de goedkeuring der Tweede Kamer niet heeft verworven, schijnt er geene andere regeling mogelijk, dan die waarbij aan alle vreemde vennootschappen de regtspersoonlijkheid wordt toegekend; eene regeling welke in vele gevallen die vreemde maatschappijen, waarvan sommige zelfs in het Land harer vestiging geenerlei bewilliging van hare Regering behoeven om zich te constitueren, in gunstige stelling boven de inlandsche plaatsen zoude, hetgeen voorzeker onbillijk te achten is.

§ 6. Het oordeel, dat over de wet van 1 maart 1815 (Staatsblad n⁰. 21) pleegt geveld te worden, is zeer uiteenloopend. Het is eene andere vraag, of het bij de tegenwoordig heerschende begrippen over de verhouding van den Staat tot de Kerk, raadzaam zoude zijn, thans eene zoodanige wet, als zij niet bestond, in het leven te roepen, dan wèl, of het raadzamer is, die nu ongeveer 45 jaren bestaande wet, die eene onmiskenbaar goede strekking heeft, te herzien. In ons Land, met veel godsdienstige zin, maar tevens met velerlei verschillende kerkgenootschappen, schijnt het niet wenschelijk om, buiten zeer dringende noodzakelijkheid, de hartstogten op kerkelijk terrein in beweging te brengen.

§ 7. Nadat de Raad van State een uitgebreid advies had uitgebragt over een aanhangig wetsontwerp, waarvan ook de herziening van het stelsel van inschrijving en doorhaling der hypotheken een deel uitmaakt, heeft deze aangelegenheid voortdurend een punt van overweging bij de Regering opgeleverd. Naar men zich vleit, zal binnen kort een wetsvoorstel op het onderwerp aan de Staten-Generaal kunnen ingediend worden.

§ 8. Naar het voorkomt, behoort het onderwerp, in deze paragraaf behandeld, minder tot de begrooting van het Departement van Justitie, dan wel tot den werkkring van den Minister van Finantien, van wiens mede-onderteekening de wet van 2 mei 1851 (Staatsblad n.⁰ 26) dan ook voorzien is. De Minister van Finantien heeft den Minister verzocht het hierna volgende antwoord omtrent deze aangelegenheid in deze memorie op te nemen. „Met de in § 8 van het verslag voorkomende beschouwingen omtrent de wenschelijkheid van eenigen maatregel tot voorziening in verliezen van buitenlandsche schuldbrieven in het bezit van Nederlandsche ingezetenen kan de Regering niet instemmen. Daargelaten zelfs dat de aankoop van vreemd Staatspapier om meer dan ééne reden geene aanmoediging schijnt te behoeven, ligt het naar het inzien der Regering niet in de roeping van den Nederlandschen wetgever te zorgen voor de schadeloosstelling van hen, die, hun kapitaal in vreemde fondsen beleggende, zich ook ten aanzien van het eventueel verloren gaan van hunnen titel onderwerpen aan de wetgeving van den Staat, aan wiens schuldbrieven zij hun vertrouwen geven. Voor zoover het der Regering bekend is, wordt dat stelsel ook in het buitenland aangekleefd. Het is haar nimmer gebleken, dat buitenlandsche houders van Nederlandsche schuldbrieven, in geval van verlies van hunne titels, uitzigt hadden op eenige andere schadeloosstelling dan hun door den Nederlandschen wetgever was geopend. Onderscheidene verzoeken van Engelsche en Fransche onderdanen om tegemoetkoming in het verlies van Nederlandsche schuldbrieven zijn bij de Regering aanhangig geweest. Niet zelden zijn zulke verzoeken langs den diplomatieken weg ondersteund, en tot gelijke ondersteuning zouden ook Nederlandsche onderdanen in voorkomende gevallen de Regering naar gelang van de daarvoor bestaande termen bereid vinden. Maar het nemen van een algemeenen maatregel, of het voordragen eener wet te dezer zake, acht de Regering onraadzaam. En wat eene internationale regeling van dit onderwerp betreft, twijfelt de Regering of de belangen van dezen Staat wel medebrengen, dat zijnerzijds het initiatief tot zoodanige regeling genomen worde."

§ 9. Het is op verlangen van het Departement van Binnenlandsche Zaken dat de afdeeling *Adel* van daar naar het Departement van Justitie is overgegaan. De Minister is het geheel eens met het gevoelen, in het verslag geuit, dat eene verdere uitbreiding van den werkkring van het Departement van Justitie door toevoeging van nieuwe bestanddeelen niet wenschelijk zoude zijn. Hij gelooft echter, dat de aard der onderwerpen, welke in behandeling komen bij de afdeeling *Adel*, niet gezegd kunnen worden vreemd te zijn aan den eigenaardigen werkkring van dat departement. Hij vreest ook niet dat de tegenwoordige maatregel er toe leiden zal om het Departement van Justitie af te trekken van zijne wezenlijke taak, de zorg voor eenheid in de wetgeving en den behoorlijken gang der justitie.

§ 10. Dat het eindcijfer van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1860 aanmerkelijk hooger is dan de uitgaaf in 1850, valt niet te ontkennen. Maar evenmin kan ook worden ontkend, dat de omstandigheden, onder welke de begrooting voor 1860 werd opgemaakt, niet meer dezelfde zijn als bij het begin van het sedert verloopen tienjarig tijdvak, en dat dien ten gevolge dit hoofdstuk der Staatsbegrooting thans met vele uitgaven is bezwaard, die het in 1850 niet verpligt was te dragen. Neemt men nu de oorzaken in aanmerking die voornamelijk de verhooging sedert 1850 hebben te weeg gebragt, dan laat zich de verhooging van de eindcijfers van latere begrootingen op eene volkomen bevredigende wijze verklaren, en zal het, zoo de Regering vertrouwt, tevens blijken, dat ook in de tegenwoordige begrooting geene noodelooze uitbreiding aan het eindcijfer gegeven is. De algemeen ondervonden verhooging van de prijzen van voedsel, kleeding, bouwmaterialen en van andere behoeften, die in dit hoofdstuk eene zoo aanzienlijke plaats innemen, doet haren invloed ook op de Staatsuitgaven in ruime mate gevoelen, en zou reeds op zich zelf, afgescheiden van andere redenen, eene aanzienlijke verhooging van vroeger toereikende sommen noodig maken.

IIde AFDEELING.

Daar, waar de behoefte zich er toe doet gevoelen, worden de openvallende raadsheerplaatsen in de provinciale geregtshoven aangevuld, met inachtneming echter van het, ook door de Staten-Generaal zoo dikwerf beaamd beginsel van art. 2 der wet van 29 mei 1849 (Staatsblad n⁰. 21), dat de aanvulling slechts geschiedt, ingeval de dienst der justitie het noodzakelijk vordert.

De herziening van het tarief van geregtskosten in strafzaken werd in de laatste jaren uitgesteld, omdat men van oordeel was, dat zij met meer vrucht dan thans zoude kunnen geschieden, na eene wijziging van het Wetboek van Strafvordering, welke denkelijk op eene nieuwe wet op de regterlijke organisatie zou moeten volgen. Desniettemin heeft de Minister, na den bekenden uitslag van zijn voorstel betreffende die organisatie, om aan den meermalen te kennen gegeven wensch te voldoen, onmiddellijk zich met de opstelling van een nieuw tarief bezig gehouden.

Thans is het opgemaakt ontwerp aan het onderzoek van den Raad van State onderworpen, en, in afwachting van den uitslag van dat onderzoek, heeft hij gemeend niet inmiddels tot eene nadere regeling der heffing van griffieregten te moeten overgaan.

(*Wordt vervolgd.*)

Gedrukt en uitgegeven bij
G. & C. A. van Reyn, te Rotterdam.